

Orpana

I/2011

**Tampereen seudun
sukututkimusseura**

Julkaisupäivä 10.1.2011

Toimitus: Johanna Kurela
Taitto: Marja Rissanen, Tmi Lehtiapu
Painatus: Tammerprint Oy, Tampere

ISSN 0359-128X

Seuraava Orpana ilmestyy

5.9.2011.

**Siihen tarkoitettujen artikkeleiden
on oltava perillä
VIIMEISTÄÄN 17.7.2011.**

Seuran osoite

Tampereen seudun sukututkimusseura ry
Kuoppamäentie 34 B 18
33800 Tampere

Seuran laskutusosoite

Tampereen seudun sukututkimusseura ry
Sillansalmentie 17 A
36240 Kangasala

Seuran tilinumero

Nordea Tampere 114630-7209098

Seuran www-osoite

www.tamsuku.fi

Sähköpostiosoitteet

seura@tamsuku.fi
Hallitusten jäsenten ja toimihenkilöiden
sähköpostiosoitteet ovat muotoa
etunimi.sukunimi@tamsuku.fi.

HALLITUS JA TOIMIHENKILÖT

Tiedot voimassa kevään 2011 vuosikokoukseen asti. Hallituksen jäsenet merkitty tähdellä.

Puheenjohtaja

Raine Raitio *
puh. 050 553 6863
raine.rautio@tamsuku.fi

Sihteeri

Hilja Toivio *
puh. 050 593 1832
hilja.toivio@tamsuku.fi

**Jäsenasiat, osoitteenmuutokset,
uudet jäsenet**

Riitta Kuukka
puh. 0400 622 465
riitta.kuukka@tamsuku.fi

Varapuheenjohtaja, ohjelma-asiat

Tiina Miettinen *
puh. (03) 344 4599
tiina.miettinen@tamsuku.fi

Rahastonhoitaja

Marja Laine *
puh. 040 552 7267
marja.laine@tamsuku.fi

Retket

Marja Pärrä
puh. 040 583 2208
marja.parri@tamsuku.fi

Webmaster

Heikki Nurmi *
puh. 044 364 7487
heikki.nurmi@tamsuku.fi

Orpanan toimitus

Johanna Kurela *
puh. 040 755 1767
johanna.kurela@tamsuku.fi

Julkaisujen myynti ja tilaukset

Irma Vainio
puh. 050 561 8266
irma.vainio@tamsuku.fi

Kirjastonhoitaja

Marja-Leena Kuusi
Tavattavissa Mäkelän kabinetissa kirjaston
aukioloaikoina.

Puheenjohtajan palsta

Useinkaan ei kannata lähteä merta edemmäs kalaan

Viime päivinä olen saanut perehtyä erään etelä-hämäläisen kylän kantataloihin ja niiden omistajiin sekä heidän sukulaisuussuhteisiinsa. Parinsadan vuoden katsaus yhdentoista talon historiaan on ollut mielenkiintoinen seikkailu. Jälleen kerran sain todeta, että hämäläinen kylä ei ole ollut menneinä aikoina paikalleen pysähtynyt, vaan elävä kokonaisuus.

Taloja on jaettu, ostettu, myyty ja menetetty. Omistajat ovat vaihtuneet, joskus hyvinkin tiheään. Eri-tyisesti 1860-luvun nälkävuodet näyttivät olleen elämän taitekohta, jolloin monessa talossa vaihtui kulkutautien tuoman kuoleman seurauksena isäntä ja emäntä.

Mielenkiintoista oli huomata, että omistajanvaihdoksen yhteydessä talo ei suinkaan joutunut aina vieraalle, vaikka aluksi nimen perusteella näin saattoikin päätellä. Eri kylästä tai toiselta paikkakunnalta saapuvaa, toisen sukunimen omaavaa henkilöä ei välttämättä tunnistanut aina heti myyjän lähisukulaiseksi. Länsi-Suomessa vallalla ollut käytäntö, jonka mukaan henkilön sukunimi saattoi vaihtua moneen kertaan aina asuinpaikan vaihdon yhteydessä, auttaa sukututkijaa pysymään tarkkaavaisena.

Kuva Hilja Toivio

Sukulaisia etsittäessä huomio kannattaa ensin kiinnittää kyliin, joihin sukulaisemme asuinpaikalta oli entisaikaan parhaat kulkuyhteydet. Tutkimassani tapauksessa talollisten lapset muuttivat avioiduttuaan yleensä lähikyliin tai korkeintaan naapuripitäjään. Vasta 1900-luvulla tilanne muuttui ja uudet asuinpaikat saattoivat löytyä jo toiselta puolelta Suomea.

Muuttoja selviteltäessä ei sovi myöskään unohtaa lähiseudun teollisuus- ja liiketaajamia. Kartta, tutkittavan kohteen ja lähiseudun paikannimien tuntemus ovat tällöin eduksi. Talojen vaiheita selviteltäessä myös lainhuudot ja henkikirjat ovat kirkonkirjojen ohella arvokas apu.

Raine Raitio

Kansikuva: Hevossillan museotilan nykyisen isännän isovanhemmat olivat evakkoja. Muolaasta paenneen perheen omaisuus kulki rattaissa, jotka nykyään palvelevat jälkiruokapöytänä. – Kuva Hilja Toivio.

Sukututkimuspäivä Sampolassa

lauantaina 15.1.2011

Tampereen seudun sukututkimusseura ry:n perinteistä sukututkimuspäivää vietetään Sampolassa (Sammonkatu 2, Tampere) lauantaina 15.1.2011.

Sukututkimuspäivän teemana on siirtolaisuus ja väestö rekistereissä.

Ohjelma:

- Klo 10.00 Näyttelyt avataan
Klo 11.00 Tilaisuuden avaus
Klo 11.15 Teologian tohtori, rovasti Yrjö Tala:
"Siviilirekisterin synnytystuskia 1800-luvun lopulla"
Klo 12.00 Lounastauko
Klo 13.15 Siirtolaisuusinstituutin tarjonta sukututkijoille
Klo 14.15 Filosofian tohtori Lassi Saressalo:
"On tänne ennenkin tultu –
katsaus varhaisempaan maahanmuuttoon"
Klo 16.00 Näyttelyt suljetaan

Tilaisuus on kaikille kiinnostuneille avoin ja pääsymaksuton.

Sydämellisesti tervetuloa!

NÄYTTILLEASETTAJAT

- näyttelypöydät 20 €
- sukuseuroille näyttelypöydät 10 €
- seuran omille jäsenille, jotka myyvät omia julkaisujaan, näyttelytilaa ilmaiseksi
- sermit ilmaiseksi

Ilmoittautumiset Tiina Miettiselle,
tiina.miettinen@tamsuku.fi

Moni luulee, että Sampolan juhlasalin ovea ei saa auki sen ollessa suljettu, koska näyttää siltä kuin siinä ei olisi ollenkaan kahvaa, johon tarttua. Ovessa oleva metallinen reuna toimii kahvana. Käsi mahtuu hyvin alle ja ovi on helppo vetää auki. Saliin saa toki tulla kesken esitelmääkin mutta ovi on suljettava, koska aulan meteli kuuluu muuten salin reunapaikoille.

Tyykikylästä hakkapeliittapitäjään

Seuran retki Forssaan ja Tammelaan 2.10.2010

– Minä olen Marja Pärrä. Marja niin kuin karviai-
nen, sillä, esitteli seuran uusi retkivastaava itsensä
sukututkijoiden syysretken aluksi. Matka Tamme-
laan ja Forssaan sai näin iloisen alun koko bussilli-
sen sukututkijoita hymyillessä vertaukselle.

Viikinkisauna viisumivapaalla alueella

Lokakuinen aamu valkeni Tampereella unenomai-
sen pehmeänä. Vanhan kirjastotalon puiston vaah-
terat loistivat keltaisina, kun sukututkijat nousivat
Atro Vuolteen bussiin. Tällä kertaa ei ollut pelkoa
siitä, että kukaan olisi eksynyt väärään linja-au-
toon, sillä bussin valotaululla loisti kirkkaana seu-
ran nimi.

Aurinko paistoi valjusti sumun läpi, kun bussi
ajoi kohti ensimmäistä retkikohdetta, Humppilas-
sa olevaa Urpolan kartanoa, mutta utu hälveni juu-
ri ennen Urpolaan saapumista.

Urpolan kartano sijaitsee lähellä valtatie kah-
den ja valtatie yhdeksän risteystä Humppilan Ve-
näjän kylässä. Kartanoa esitellyt isäntä Mikko Ky-
lämarkula toivottikin sukututkijat tervetulleeksi
"viisumivapaalle alueelle". Kylä on saanut nimen-
sä lähellä olleesta tilasta, jonka lampuodit olivat
muinoin venäläisiä.

Urpola on ollut vuodesta 1845 saman suvun
hallussa. Jugendhenkisen kartanorakennuksen ra-
kennutti Urpo Toivonen viisihenkiselle perheelleen
1924. Tilaa oli perheelle valtavasti, sillä talo on
pinta-alaltaan noin 750 neliötä. Kukaan lapsista ei
kuitenkaan jäänyt kartanoon asumaan. Suku on
omistanut tilan jatkuvasti mutta maat ja kartano-
rakennus vuokrattiin.

Sukututkijat istuivat kartanon kauniissa vaa-
leansiniseinässä salissa kuparipannusta kaadet-
tua kahvia juoden ja maukasta sämpylää syöden
ja kuuntelivat, kun isäntä kertoi kartanon vaiheis-
ta.

Perheen muutettua pois talo toimi mm. sotaor-
pojen kotina, Helsingin kaupungin kesäsiirtolana,

*Humppilalainen jugendtyyliä
henkivä Urpolan kartano on
valmistunut vuonna 1924. Talo
oli alun perin tarkoitettu viisi-
henkisen perheen kodiksi.*

Kuva Hilja Toivio

TVH:n parakkina ja mattokutomona. Noin 30 vuotta sitten talo jäi tyhjilleen. Omistajasuku korjasi huonoon kuntoon pääsystä taloa ja avasi siellä muutamaa vuotta myöhemmin tilausravintolan, jossa järjestetään muun muassa perhejuhlia. Viihtyisä kodinomainen kartano sopiikin mainiosti varsinkin hääjuhlien viettämiseen.

Kahvin jälkeen isäntä esitteli tilan muitakin rakennuksia. Pihapiirissä oli yllättävä näky: mäntymetsän keskellä kohosi savilaastista ja puupölkyistä rakennettu viikinkiaikakauden tunnelmaa henkivä saunarakennus. Viikinkisauna on Mikko Kylämar- kulan itsensä suunnittelema tilausauna, jossa

pääsee nauttimaan savusaunasta, tynnyrikylystä tai uimareissusta pienellä lammella.

Viikinkisaunan vieressä oli toinenkin merkillinen rakennus, nimittäin olkipaaleista rakennettu Villa Pellavista, joka kaarevine seinineen muistutti J. R. R. Tolkienin *Taru Sormusten herrasta* -kirjasarjasta tuttujen hobittien kotia.

Urpolan navetassa oli kutomo ja useita värikkäitä kädentaitajien myymälöitä. Kädentaitajien kaupakujan Nalle-Ateljeesta löysi pari vastikään isovanhemmaksi tullutta sukututkijaa herttaiset nallet tuliaisiksi vauvoilleen. Tilkkutexissä vierailu oli puolestaan unelmien täyttymys jokaiselle tekstiili-

Kuva Maria Pärri

Urpolan viikinkisaunassa voi järjestää pieniä illanviettoja. Rakennus on valmistettu pölkyistä ja savilaastista. Yläosat on päällystetty päreillä.

Kuva Maria Pärri

Yksityiskohta viikinkisaunasta.

Urpolan pihapiirissä on olkipaaleista rakennettu Villa Pellavista, jossa monet kartanossa häitään viettävät morsiusparit ovat viettäneet häyönsä.

Kauniit käsityöläistuotteet vaihtoivat omistajaa Urpolan kartanon kutomon myymälässä.

Urpolan kartanon kutomosta voi ostaa värikkäitä kuteita.

käsitöitä harrastavalle. Vanhan ajan viehättävään tyyliin esille asetetut loistavan värikkäät ja runsaat kangaspakat ja muut käsityötarvikkeet olisivat houkutelleet viipymään pidempäänkin, mutta aikataulu ei sallinut viivyttelyä.

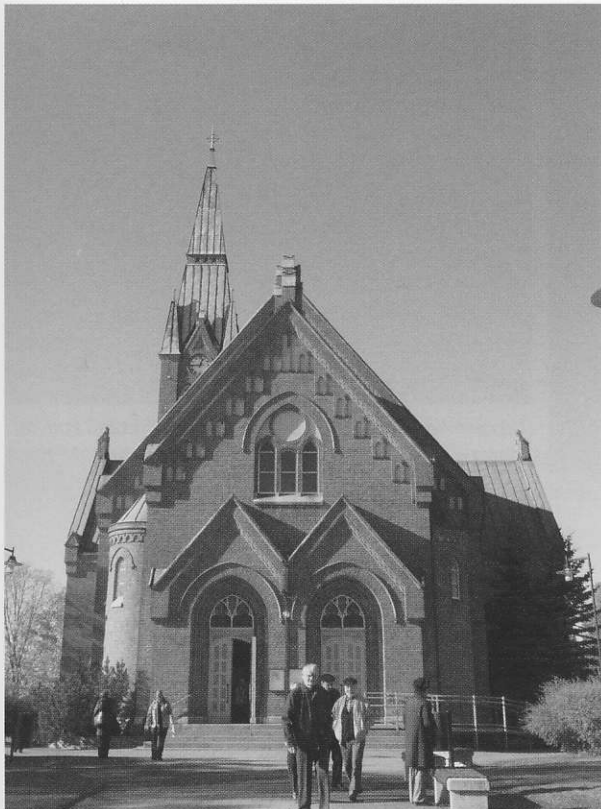
Tyykikylä Loimijoen rannalla

– Forssa on Tampereen pikkusisarus, totesi Forssan keskustasta bussin kyytiin hypännyt opas Eira Merilä. Kaupunki onkin monessa mielessä samanlainen kuin Tampere. Kummankin kasvu perustuu puuvillateollisuuteen.

Forssan perustaja oli Axel Wilhelm Wahren (1814–1885). Hän syntyi Tukholmassa 1814 kauppiasperheeseen. Hänellä oli sekä isänsä että äitinsä puolelta yhteyksiä tekstiiliteollisuuteen. Wahren lähti jo varhain oppipojaksi enonsa värjäysliikkeen, opiskeli kemiaa Tukholman teknologisessa laitoksessa ja teki kisällinkierroksensa Euroopan tärkeimmissä tekstiiliteollisuuskeskuksissa.

Hyvästä koulutuksesta ja lähtökohdista huolimatta Wahrenin ensiyritys teollisuusyrittäjänä epäonnistui. Hänen johdollaan enon värjäysliike ajautui taloudellisiin vaikeuksiin, ja mahdollisuudet liike-elämässä menestymiseen Ruotsissa oli menetetty jo 24-vuotiaana. Rikkaiden sukulaistensa taloudellisen tuen avulla Wahren sai kuitenkin liike-elämässä uuden alun. Hän muutti 1838 Suomeen, missä hän aluksi vuokrasi Jokioisten verakatehtaan.

Nähtyään Loimijoen ja ymmärrettyään sen tarjoaman mahdollisuuden saada tehtaiden tarvitsemaa vesivoimalla tuotettua sähköä, Wahren perusti yhdessä Henrik Borgströmin ja Conrad Hernmarckin kanssa 1847 puuvillakehräämön nykyisen Forssan kaupungin alueelle. Muutamaa vuotta myöhemmin hän rakennutti myös kutomon. Näin sai alkunsa Suomen ensimmäinen maaseudulle perustettu teollisuusyhdyskunta.

Kuva Hilja Toivo

Kuva Marja Päiri

Forssan kirkon kuoriin on maalattu koristeellisia kuvioita. Alttaritauluna olevat lasimaalaukset esittävät Jeesuksen elämänvaiheita.

Forssan kirkko on uusgoottilaista tyyliä. Sen torni risteineen kohoaa lähes 50 metrin korkeuteen.

Wahren avioitui 1839 itävaltalaisen Emilia Karolina Klebekin (1814–1872) kanssa. Perheeseen syntyi Jokioisissa kaksi lasta, Johan Wilhelm ja Sidonia Karolina Beatrice. Wahrenin pariskunta on haudattu Tammelan hautausmaalle.

Wahren oli kiinnostunut paitsi teollisuudesta myös maanviljelyksestä. Hän oli perustanut tai osustanut useita kartanoita, joista mainittakoon Kojon kartano, Matkun kartano (Kreivilä) ja Wiksbergin kartano.

Wahren oli edistysellinen mies paitsi teollisuudessa ja maataloudessa kuin myös sosiaalisilta käsityksiltään. Jo hänen aikanaan tehtaalla oli koulu, jota tehtaan lapsityöläiset saivat käydä. Oppilaita oli noin 500, mutta kaikki oppilaat eivät olleet samaan aikaan koulussa. Tytöt ja pojat kävivät koulua eri päivinä, ja ainoastaan niinä päivinä, kun he olivat olleet edellisen yön töissä. Yksi tunnetuimpia koulun oppilaita oli Jokioisissa syntynyt kansanedustaja, ministeri Miina Sillanpää (1866–1952), joka pumpulienkelinä toimiessaan käytti vielä alkuperäistä nimeään Vilhelmiina Riktig.

Wahrenin kuoltua tyykitehtaitten isännöitsijäksi tuli August Borgström ja hänen jälkeensä Isak Julin. Julin myi 1934 osakkeensa Finlaysonille, jolloin Forssan tehtaat sulautuivat Oy Finlayson Ab:iin.

Sukututkijat katselivat bussista Forssan tyykitehdasalueen komeaa vanhaa tiilimiljöötä, jonka keskellä oli muhkeapartaisen Axel Wahrenin rintakuva. Rakennukset eivät enää ole tehdaskäytössä. Kehräämön toiminta lopetettiin jo 1974 ja kutomoto keväällä 2010. Tiloissa on nykyään muun muassa kirjasto, kuvataidekoulu, yrityksiä ja Hämeen ammattikorkeakoulun Forssan yksikkö.

Forssa on saanut nimensä ruotsin kielen sanasta *fors* eli 'koski', mikä viittaa kaupunkia halkovan Loimijoen Kuhalankoskeen, jonka partaalle ensimmäiset tehtaat rakennettiin. Kaupunki tunnetaan muun muassa siitä, etteivät vanhat forssalaiset osaa sanoa *f*-äännettä. He ovatkin asuneet koko ikänsä "Vorssasa".

Forssa oli osa Tammelan emäpitäjää aina vuoteen 1923, jolloin se itsenäistyi kauppalaksi. Kaupunki Forssasta tuli 1964. Kaupungissa on nykyään noin 18 000 asukasta.

Kirkon torni ja tehtaan piiput hipovat taivasta

Forssan kirkko otettiin käyttöön kansalaissodan jälkeen syksyllä 1918. Uusgoottilaista tyyliä olevan kirkon on suunnitellut arkkitehti Josef Stenbäck. Kirkko sijaitsee kaupungin keskustassa Ståhlmanin kalliolla aivan Ronttismäen eli paikallisen Pispalan kupeessa. Mäki on saanut nimensä ruotusotamies Frontista.

Kirkon torni risteineen kohoaa liki 50 metrin korkeuteen ja hallitsee näin forssalaista maisemaa. Paikallisen sanonnan mukaan "kun kirkon torni ja tehtaan piiput häviävät, tulee ikävä kotiin".

Sisätiloiltaan kirkko on vaalea ja valoisa. Kattoon on maalattu kultatahtiä ja ikkunoissa on kukka-aiheisia lasimaalauksia. Kirkon alttaritauluina on kolme värikästä lasimaalauksia, jotka esittävät Jeesuksen syntymää, kuolemaa ja ylösnousemusta. Lasimaalauksen tekijät olivat Eric O. W. Ehrström ja Olga Gummerus-Ehrström.

Ennen kirkon saamista forssalaiset kävivät emä-

pitäjän Tammelan kirkossa. Kymmenen kilometrin kävelymatka Tammelaan oli pitkä, joten tehtaalaisille järjestettiin jumalanpalveluksia jo 1860-luvulta lähtien kerran kuukaudessa myös tehtaan koulussa. Forssan väliaikaisena kirkkona toimi kolmen vuoden ajan Kuhalan rukoushuone ennen kirkon valmistumista. Hautausmaa Forssaan oli saatu jo 1909 ja kappeli 1910.

Pylsyä, possuja, porkkanaa ja pula-ajan sapuskaa

Bussi jatkoi kierrostaan pitkin Forssan keskustaa ja opas Eira Merilä tarinaansa forssalaisista.

Forssalaistytöjä pidettiin kauniina, sillä "retonki oli halpaa". Tehtaalaiset saivat ostaa värikkäitä puuvillakankaita säikeittäin, ja kotona kankaista ommeltiin tyylikkäitä asuja. Miehetkin saivat kankaista osansa: Finlayson valmisti herroille loistavaa laatua olevaa raidallista ns. miljoonahousukangasta.

Tehtaantyöläisten herkkua oli pylsy eli niin sanottu kolmen sormen makkara, jota syötiin sormin suoraan paketista. Pylsy on lihahakkelusta, jota valmistetaan muun muassa sisäelimestä, sian kamarasta ja muista osista mitkä eivät sovi muuten syötäväksi.

Forssassa on paljon siankasvattajia, ja paikkakunnalla lahdataankin noin 3000 sikaa päivittäin. Sikoja kasvatetaan muun muassa forssalaisen maa- ja metsätalousministeri Sirkka-Liisa Anttilan kotitilalla. Sikojen lisäksi Forssassa – erityisesti Koi-järvellä – kasvatetaan runsaasti porkkanaa. Forssan–Tammelan alueella porkkanaa viljellään noin 270 hehtaarin alueella, mikä on enemmän kuin missään muussa kunnassa.

Ruokajutut olivat saaneet monen vatsan jo kurisemaan ja mieli nousi korkealle, kun seuraavana ohjelmanumerona oli vuorossa ruokailu museotila Hevossillassa. Tilan pihaan ei käännyttykään ahtaan portin läpi suurella bussilla aivan vaivatta, mutta Atro Vuolteen taitavan kuljettajan rauhallisen toiminnan ansiosta kiperä tilanne saatiin selvitettyä eikä bussi suistunut ojaan.

Huolestuneisuus unohtui viimeistään museotilan vanhassa navetassa olevassa ravintosalissa, missä sukututkijoita odotteli tilan emäntä Raija Mero.

Kesellä kaunista lounaishämäläisestä maalaismaisemaa on Hevossillan museotila. Tilan pihapiiriin on koottu kahdeksi kokonaisuudeksi kahta eri aikakautta olevia rakennuksia. Vanhempi museopiha esittää 1800-luvun elämää lukuisine rakennuksineen, joista vanhin asuinrakennuksena ollut oli Flinkin torppa vuodelta 1805. Museopihan vanhin rakennus oli Forssan Kuhalasta siirretty aitta vuodelta 1773.

Uudempi pihapiiri esittelee 1900-luvun maatalon elämää aina tähän päivään saakka. Pihapiirissä oleva Sarkalan talo 1930-luvulta esittelee 1950-lu-

vun esineistöä ja elämäntapaa. Kun sitten päästiin tutustumaan museotiloihin, tunsu moni sukututkijoista olonsa hyvin kotoiseksi juuri tähän pirttiin astuessaan. Emäntä Raija Meron pitkään jatkuneen keräilyharrastuksen tuloksena on muodostunut huomattavan laaja esinekeräily. Kodinomaisesti esille pantujen pöytien ja kaappien taaroita tutkiessa ja tunnistaessa kului aika mukavasti. Erityisesti tekstiilejä oli runsaasti.

Ennen kuin päästiin kierrokselle, saatiin syödä elämyksellinen pula-ajan lounas. Tarjolla oli monenlaisia herkullisia kasvislaatikoita, kalaa, peruna-

Museotila Hevossillan pihalla voi aistia vanhaa "vorssalaista" henkeä.

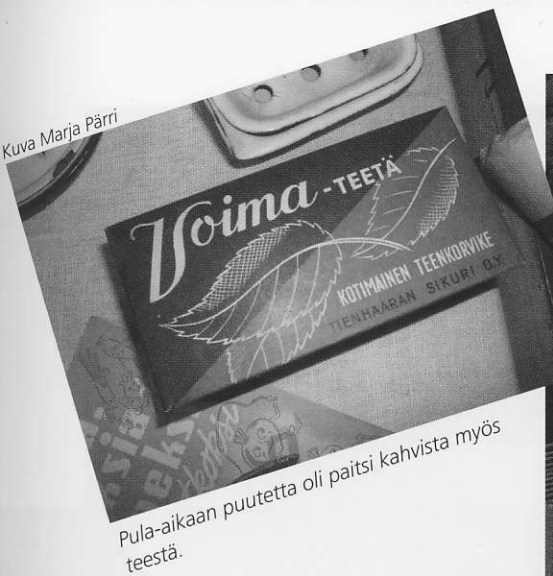
Kuva Marja

Hevossillan museotilalle on koottu lähialueilta vanhoja rakennuksia. Tuulimylly on yksi Hevossillan kauneimmista nähtävyyksistä.

Kuva Hilja Toivo

Kuva Marja Pärrä

Pula-aikaan puutetta oli paitsi kahvista myös teestä.

Kuva Marja Pärrä

Hevossillan emäntä Raija Mero on neljännen polven forssalainen. Hänen esi-isäänsä on Forssan ensimmäinen kupariseppä Johan Sundblom.

Kuva Marja Pärrä

Hevossillan museotilan kokoelmissa oli mm. suloisia vauvojen nuttuja.

Kuva Marja Pärrä

Hevossillaltaan on koottu tuhansittain vanhoja esineitä, kuten silitysrautoja, kuparipannuja ja taikinapyttyjä.

ruokia sekä "maksalaatikkoo ilman maksaa". Jälki-ruokana oli muun muassa kurpitsapuuroa ja rapar-perihilloketta. Ainoana tyylikkoon sukututkijat pitivät sitä, että jälkiruoalla ei tarjottu korviketta, vaan tavallista pannukahvia.

Lounaan jälkeen joukko hajaantui Hevossillan pihapiiriin tutustumaan rakennuksiin, kuten savu-saunoihin, ja tekemään aittapuodissa ostoksia.

Härkätiellä hakkapeliittapitäjä

Matka jatkui Tammelaan, missä seisahduimme hetkeksi Mustialan pihapiiriin.

Kuningas Kustaa Vaasan aikaan maatalous piti saada tuottoisammaksi. Perustettiin mallitiloja, kuninkaankartanoita, joista Mustiala oli yksi. Kartano muodostettiin 1556 yhdistämällä kuusi talonpoikaistilaa.

Suomen Talousseura perusti valtion avun turvin 1840 Mustialaan Suomen ensimmäisen maatalousoppilaitoksen. Mustialassa sai sekä alemman että maamme korkeimman tason maatalousopetusta. Sieltä valmistui agronomeja vuoteen 1908 asti, jolloin opetus siirrettiin Helsingin yliopistoon. Muun muassa presidentti Lauri Kristian Relander oli opiskellut Mustialassa ja valmistunut sieltä 1906 agromoniksi.

Mustialan pihapiiri on yksi valtakunnallisesti merkittävistä rakennetuista kulttuuriympäristöistä Suomessa. Alueelle johtavat kauniit puistokujat ja rakennusten ympärillä on suuri puisto, jossa kasvaa muun muassa vaahteroita. Rakennukset ovat 1800-luvulta. Mustialantiilisen oppilaitosrakennuksen on suunnitellut taiteilija Albert Edelfeltin isä arkkitehti Carl Albert Edelfelt.

Nykyään Mustialassa voi opiskella Hämeen am-

mattikorkeakoulun ja Hämeen ammatti-instituutin yksiköissä. Tiloissa on myös maataloushistoriallinen museo ja Kuninkaankartanon panimo. Mustialan kuninkaankartano on suosittu hää- ja muu juhlapaikka.

Tammela on saanut asutuksensa vanhan Turusta Hämeeseen johtavan Hämeen Härkätien myötä. Varhaisimmat maininnat Tammelasta ovat vuodelta 1423. Härkätien varrelle kasvaneen pitäjän keskeisin paikka oli Portaan kylä, jonka mukaan nimettiin Portaan hallintopitäjä. Hallintopitäjät olivat valtionhallinnon paikallisia yksiköjä, jotka poikkesivat alueeltaan kirkkopitäjistä. Hallintopitäjissä toimi nimismies, ja alue oli jaettu kihlakuntiin, jotka olivat yleisen tuomioistuimen eli käräjien tuomarin virka-alueita.

Tammela on luonnonkaunista aluetta. Siellä on noin 200 järveä ja noin tuhat kesämökkiä. Kesäisin Tammelan asukasmäärä nouseekin melkoisesti. Vakituksia asukkaita on 6600. Tammelan tunnetuimpia luontokohteita on Saaren kansanpuisto ja Kaukolanharju. Pitäjässä on asunut aikoinaan säätyläisiä muun muassa Saaren kartanossa, joka on ollut mm. Creutzien, von Wrightien ja von Frenckellien omistuksessa. Kartanossa syntyi mm. teatterinjohtaja Vivica Bandler, joka oli alkuperäiseltä koulutukseltaan agronomi ja jonka teatterinohjaajan ura sai alkunsa Tammelassa harrastajateatterin esittämästä *Seitsemästä veljeksestä*.

Kuva Marja Päri

Arkkienkeli Mikaelin kirkossa

Portaan kylässä sijaitsi pitäjän ensimmäinen kirkko, josta ei kuitenkaan ole jäänyt mitään jälkiä. 1480-luvulla alettiin rakentaa uutta kivistä kirkkoa Tammelan Pyhäjärven ja Kaukjärven väliselle kannakselle. Tarina kertoo, että kirkko päätettiin rakentaa siihen, mihin härkäpari pysähtyi kuormaa vetäessään.

Alkuperäinen kivistä kirkko oli korkea ja lyhyt, vain nykyisen kirkon etuosan saarnastuoliin asti. Kirkossa on yhä jäljellä keskiajalta peräisin olevaa

Tammelan kirkon eteisessä on kuusireikäinen jalkapuu, johon on kaiverrettu "TÄSÄRANGAISTANPAHOIA".

Kuva Marja Päri

esineistöä, kuten alttarikrusifiksi, puinen kasteallas sekä puuveistokset: Tammelan suojelupyhimys arkkienkeli Mikael, Pyhä Martti, piispa Henrik, Madonna, Pyhä Olavi ja Pyhä Kerttu.

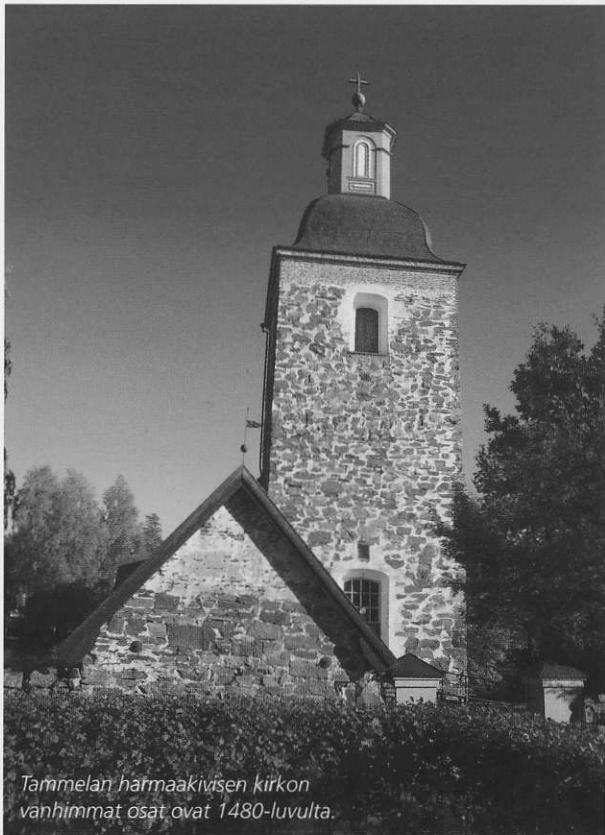
1600-luvulla kirkkoon saatiin ensimmäiset penkit ja nykyinen saarnatuoli, jonka lahjoitti Saaren kartanossa asunut valtaneuvos Lorenz Creutz 1670. Samalta ajalta on peräisin myös kirkon eteisessä oleva jalkapuu, johon kiinnitettiin laiskat lukijat häpeärangaistukseen. Kirkon takaosassa on Musta Penkki, johon tuomittiin jumalanpalveluksen ajaksi häpeärangaistukseen huoruudesta syytettyjä naisia.

1700-luvulla Tammelan pitävä vaurastui, ja kirkko laajennettiin nykyiseen pituuteensa. Alkujaan lyhyestä kirkosta tuli uudistuksen myötä huomattavan pitkä. Käytävä ovelta alttarille onkin Suomen toiseksi pisin, ja sitä kävellessään ehtii moni morsiuspari ajatella ratkaisuaan vielä toisenkin kerran.

Kirkon alttaritaulu on hovimaalari R. W. Ekmanin 1860 maalaama teos *Kristus Kirkastusvuorella*. Se syrjäytti aikaisemman alttaritaulun, joka on nykyään sijoitettuna muualle kirkkoon.

1600-luvulla Tammelasta lähti 24 hakkapeliittaa Saksaan 30-vuotisen sodan taisteluihin.

Kuva vasemmalla: Tammelan kirkon seinillä on useita vaakunoita. Ratsumestari G. F. Kuhlmanin hautajaisvaakunan alaosaan olleet jalat on katkaistu merkiksi suvun sammumisesta. Vaakunan päällä oleva irrallinen miekka on Kuhlmanin jäämistöä.

Tammelan harmaakivisen kirkon vanhimmat osat ovat 1480-luvulta.

Kuva Marja Päri

Luku on suurin tunnettu määrä Suomesta samasta pitäjästä lähteneitä. Hakkapeliittojen muistoksi on kirkon eteen pystytetty patsas. Tammelassa vietetään myös joka elokuu Hakkapeliittapäiviä.

Wahrenin aikana Kojjärvi kukoisti

Kojjärven kunta oli olemassa itsenäisenä vain vuodesta 1923 vuoteen 1969. Ennen itsenäistymistä se kuului Tammelaan. Kojjärven kunnan lopettamisen jälkeen pääosa siitä liitettiin Forssaan ja pieni pohjoisosa Urjalaan.

Kojjärvellä asuu nykyään noin 1500 asukasta, joista noin 40 % on 19–39-vuotiaita. Nuoret Forssassa työssä käyvät aikuiset rakentavat alueelle uudisrakennuksia. Kojjärven asukkaista 17 % on alle 12-vuotiaita, joten alueen tulevaisuus näyttää lupaavalta.

Moni muistaa Kojjärven parhaiten 1970-lopussa toimineesta Kojjärvi-liikkeestä, joka pyrki estämään Suomen arvokkaimpiin lintujärviin arvioidun Kojjärven kuivaamista. Kiista talouselämän ja ympäristöarvojen välillä kiteytyi kansalaistottelemattomuusliikkeeksi, missä joukko luonnonsuojelijoita kahlitsi itsensä puskutraktoreihin estääkseen heidän järven suojelemisekseen omavaltaisesti rakentamansa padon purkamisen. Ympäristöliikkeen ansiosta Kojjärveä ei kuivattu.

Kojjärven ensimmäiset asukkaat muuttivat paikalle 1600-luvulla. Alue oli Mustialan kartanon maita, ja sen ensimmäisiä taloja olivat Iso- ja Vähä-Pietilä. Kojjärven merkittävin kartano oli Kojon kartano, jonka isäntinä oli viisi everstiä ennen kuin tilan otti haltuunsa Forssan perustaja Axel Wahren. Wahrenin aikana alkoi Kojon kartanon ja laajemminkin Kojjärven kehitys.

Kojjärvellä toimi aikoinaan varsin yllättäviä yleisyyesineiden tuotantolaitoksia kuten hajuvesitehdas ja sikaritehdas. Meijerissä valmistettiin voita, jota vietiin Englantiin. Työväkeä tehtaisiin saatiin paitsi Kanta-Hämeestä myös Pirkanmaalta ja rannikon ruotsinkielisiltä alueilta.

Kuva Marja Pärrin

Kojjärven kirkko sijaitsee korkealla mäellä entisessä seurakuntatalossa.

Kojon kylässä oleva Kojjärven kyläkirkko on entisessä seurakuntatalossa, jonka suunnitteli metsänhoitaja M. J. Kallio. Paria vuotta aikaisemmin valmistunut rakennus vihittiin kirkoksi 1923. Kirkkosali sijaitsee rakennuksen toisessa kerroksessa. Sen väri on vaalea: seinät ovat valkoiset ja lattiat ja penkit vaalean vihervänharmaat. Alttaritaulun Jeesus Getsemanessa on maalannut taiteilija, professori Elias Muukka.

Nykyään Kojjärven elämä on hiljentynyt 1800-luvun jälkipuolen vauhtivuosista. Alueella on oma pappi muttei kirkkoherraa. Kojjärvellä käy kirjastoauto muttei kauppa-auto. Siellä ei ole pankkia, ei postia, ei lääkäriä – kaikki nämä palvelut saadakseensa täytyy mennä 15 kilometrin päähän Forssaan.

Kojjärvellä toimii kuitenkin vilkkaasti pari kyläyhdistystä. Kojon kyläyhdistys pitää yllä vuosina 2004–2005 entisestä Kojon Nuorisoseurantalosta kunnostettua Kojjärvitaloa, jonne sukututkijat poikkesivat iltapäiväkahville. 1900-luvun alun tyyliin kunnostettu juhlatalo sijaitsee Kojjärven taajaman keskustassa keskellä kulttuurimaaisemaa. Kojjärvitalo on alueensa keskus, ja siellä järjestetään mm. hirttejä, näyttelyitä, lasten kerhoja ja paikallisen kuoron esityksiä.

– Yleensä aina meidän seuramme retket ovat olleet hyviä, ja niin tälläkin kertaa, totesi Tampereen seudun sukututkimusseuran puheenjohtaja Raine Raitio, kun sukututkijoiden bussi oli kääntynyt takaisin kohti Tamperetta. – Vaikka olen ennenkin käynyt Forssan ja Tammelan alueella, niin aina sitä kokee jotakin uutta. Retkille kannattaa tosiaankin lähteä.

– Seuraavan kerran lähdemme retkelle Euraan keuhkolla 2011, huomautti tähän matkanjohtaja Marja Pärrin. – Vaikka seura on edellisen kerran käynyt Eurassa nelisentoista vuotta sitten, niin tällä kertaa on luvassa uutta nähtävää. Tervetuloa mukaan!

Johanna Kurela

Kuva Marja Pärrin

Kojjärven kirkkoon on saatu lahjoituksena vanhaa esineistöä, kuten saarnastuolin vieressä oleva tiimalasi.

Rellun 125-vuotismatrikkelia vielä saatavissa

Nykyään Pyynikintorin laidalla sijaitseva Tampereen lyseon lukion 125-vuotisjuhlaa vietettiin 7.11.2009. Juhlan yhteydessä julkaistiin koulun oppilasmatrikkeli, *Rellu 1884–2009*.

Koulun nimenä on ollut Tampereen reallilyseo vuosina 1884–1914, Tampereen lyseo 1914–1973, Pyynikin yhteislyseo 1973–1976 ja vuodesta 1976 Tampereen lyseon lukio.

Koulu on sijainnut kolmessa eri paikassa. Koulu aloitti toimintansa osoitteessa Satamakatu 12, Tampereen tyttölyseota (Tipalaa) vastapäätä nykyisen Työväenteatterin uuden rakennuksen paikalla. Sittenkin koulu muutti Aleksanterin kirkkopuistoon (Koulukatu 1 eli Hallituskatu 28) Aleksanterin kirkon viereen. Tällä paikalla samassa rakennuksessa oli myöhemmin Tampereen toinen lyseo (ns. Kolarin koulu). Kolmas koulun paikka eli nykyinen rakennus on Pyynikintorin laidalla osoitteessa F. E. Sillanpään katu 7.

Matrikkelissa on lyhyen tekstiosan lisäksi opettajat ja toimihenkilöt sekä noin 15 000 oppilasta lueteltuina kouluuntulojärjestyksessä. Kirjassa on myös isänmaan puolesta kaatuneiden luettelo sekä noin 18 000 sukunimeä käsittävä aakkosellinen oppilasluettelo. Nimiä on runsaammin kuin oppilaita, sillä arviolta 20 % oppilaista on vaihtanut sukunimeä, osa jo 1900-luvun alkupuolella.

Kaikista oppilaista kerrotaan vähintään tieto heidän koulussaolovuosistaan ja -luokistaan. Noin 10 000:sta oppilaasta kerrotaan myös heidän vanhempiansa tiedot (nimi, ammatti, syntymä- ja mahdollisesti myös kuolinaika ja -paikka) ja edelleen osasta myös vanhempien vanhempien tiedot (nimi, ammatti, syntymä- ja kuolinaika ja -paikka). Oppilaiden puolisoitten tiedot on saatu 10 000:lta ja osasta puolisoita myös näiden vanhempien tiedot. Lapsien tiedot on noin 20 000 oppilaasta.

Kirjassa on tietoa kaiken kaikkiaan noin 80 000 henkilöstä. Oppilastiedoissa mainitaan ammatteja, kouluja, tutkintoja ja työpaikkoja jo 1850-luvulta alkaen. Matrikkelissa on lisäksi noin 3 000 valokuvaa.

Koulun 125-vuotismatrikkelia *Rellu 1884–2009* on vielä muutamia jäljellä. Matrikkelin voi ostaa maksamalla Tampereen Lyseon entiset oppilaat

Rellu 1884–2009. Toimittanut Jyri Vilpo.
ISBN 978-952-92-6346-2
Hinta 100 €.

r.y:n matrikkelitilille (114630-1051504) kirjan hinnan 100 euroa ja merkitsemällä asiakootaan nimensä ja osoitteensa. Hinta sisältää postituskulut. Kirjan voi myös noutaa osoitteesta Palomäentie 26, 33230 Tampere soittamalla etukäteen Jyri Vilpolle numeroon 050 557 2872.

PIDÄ TIETOSI AJAN TASALLA!

Muistathan ilmoittaa jäsenasioista vastaavalle Riitta Kuukalle, jos yhteystietosi (osoite, puhelinnumero, sähköpostiosoite) muuttuvat!

Mouhijärven taatan häätö

Ville Randellin elämänvaiheita

Tottijärvellä ja Mouhijärvellä 1800-luvun lopulla

Mouhijärven taata Juho Vilho eli Ville Randell oli isäni taata tai taatani isä, kumminpäin vain. Hän ei kuitenkaan syntynyt Mouhijärvellä vaan Tottijärvellä – järvellä kuitenkin. Hänet häädettiin torpasta, mutta hänen elämänsä ei siihen päättynyt, vaan jatkui mäkitupalaisena vielä vajaat 30 vuotta. Hän kuoli Mouhijärvellä vuonna 1920 miltei 77 vuoden vanhana, sata vuotta äitinsä syntymän jälkeen.

Äiti ja äidinäiti ”naisihmisiä”

Villen – millä nimellä häntä kutsuttiin – tausta ei ollut hääppöinen. Hänen äitinsä oli myös syntynyt Tottijärvellä. Kirstuan torpasta kotoisin ollut Leena Mikontytär synnytti näet Jutilassa piikana ollessaan aviottoman tyttären, jolle kasteessa 3.4.1820 annettiin nimi Anna Kaisa. Kutsumanimeksi vakiintui myöhemmin Anna.

Kappeliseurakunnassa syntyneiden ja kastettujen luettelossa oli tähän aikaan oma osastonsa avioliiton ulkopuolella syntyneille lapsille. Sen sivulla 303 kerrotaan, että Leena oli synnyttänyt, ja luetellaan myös kummit. Naimisiin Annan äiti pääsi 1823, jolloin hän oli piikana Rouhulla, Pajukannan talollisenpojan Antti Juhonpojan kanssa. Häntä pidin aluksi Annan isänä, koska rippikirjassa Annan patronymiksi ilmoitetaan Antintytär.

Näin ei asia kuitenkaan ollut. Onneksi huomasin seurakunnan rikosluettelon kertovan, että kappalainen K. J. Forss oli 18.6.1820 kihlakunnan oikeuden päätöksen perusteella antanut Lanan torpparipojalle Antti Antinpojalle, joka oli Antti Juhonpojan serkku, synninpäästön salavuoteuden johdosta. Samalla päivämäärällä myös ”Qp” Leena Mikontytär oli saanut synninpäästön samasta asiasta ja samalla tavalla. Kappalainen oli selvästi yhdistänyt salavuodekumppanit kaarella toisiinsa rikosluettelossa. Melko laajassa sukututkimusaineistossani tämä on ainoa kerta, jolloin sekä aviottoman lapsen isä että äiti olivat molemmat saaneet samalla kertaa salavuoteudesta synninpäästön.

Jo vuosien 1820–1826 rippikirjassa on Antti Juhonpojan kohdalla merkintä ”itsellinen”. Hänestä tullut koskaan Pajukannan isäntää, sillä

tila, jonka isännät ovat tiedossani vuodesta 1540 lähtien, vaihtoi omistajaa. Hän asusti perheensä kanssa entisen kotitilansa torpassa nimeltä Rantala, minkä nimen uusi kappalainen B. J. Amnell kirjoitti ”Randala”. Annan lisäksi perhe kasvoi runsaalla lapsilaumalla.

Ennen pitkää Annan täytyi tietenkin lähteä Rantalasta leipäänsä ansaitsemaan. Ensiksi hän oli saanut pestin Hyriäiselle piiaaksi. Sieltä hän oli mennyt vuonna 1839 Laurilaan, josta samana vuonna Tottijärven tilan torppaan nimeltä Skratari, sitten Sassille vuonna 1842, mistä vihdoinkin Pajukannan taloon.

Ville syntyy Tottijärvellä – ja saa sukunimen

Tottijärven rippikirjan 1837–1844 sivulta 80 Pajulahden ruodun Pajukannan kohdalla selviää, että ”Lq”, piika Anna Kaisa Antintytär oli tullut 1843 ja mennyt seuraavana vuonna lapsuudenkotiinsa Rantalalan torppaan. Rippikirjan saman sivun alareunaan on viimeiseksi lisätty: ”Johan Wilhelm Annason, oägd”. Annakin oli siis saanut aviottoman lapsen, joka oli pantu alulle hänen ollessaan piikana Sassilla.

Tottijärvellä syntyneiden luettelo kertoo tarkemmin, että Pajulahden Pajukannan piialle, ”naikkoselle” Anna Kaisa Antintyttärelle oli 18.12.1843 syntynyt avioton lapsi, jolle kappalainen Berndt Josef Amnell oli antanut nimen Johan Wilhelm. Kummeina olivat Pajukannan emäntä Karolina Antintytär, Siuvon lampuoti Kalle Kustaa Antinpoika ja tämän puoliso Eeva Heikintytär Jutila ja lampuoti Aatami Juhonpoika.

Seurakunnan luetteloon ”Kirkkokurin alaisista henkilöistä” tuli Annan kohdalle sama merkintä kuin äidilläänkin oli. Hän, piika, naikkonen, oli B. J. Amnellin välityksellä saanut synninpäästön 28.1.1844 ensimmäisen kerran salavuoteudesta. Mutta kumppani ei ainakaan virallisesti ollut tiedossa. Ehkä hän ei ollut aivan kuka tahansa, koska pojan kummit olivat tärkeän ja arvovaltaisen tuntuisia – tai ehkä kummeiksi lupautuneet vain olivat hyväsydämisinä ja velvollisuudentuntoisia.

Anna ehti olla kahdeksisen vuotta poikansa yksinhuoltajana, käyttäkseni nykyaikaista ilmaisua. Hän oli vanhan, vuonna 1761 syntyneen eläkeläissotilaan Anders Widin piikana, kun hänet vihittiin Vesilahdelta muuttaneen pitäjänräätäli David Frimanin kanssa vuonna 1851. Vuosien 1845–1854 rippikirjan Pajulahden ruodun sivulta 77 selviää

77. *Pöytäkirja*

Pöytäkirja		Läsnä		Puhe		Pöytäkirja		Läsnä		Puhe		Pöytäkirja		Läsnä		Puhe	
Nimi	Alk.	Alk.	Alk.	Nimi	Alk.	Alk.	Nimi	Alk.	Alk.	Nimi	Alk.	Alk.	Nimi	Alk.	Alk.	Nimi	Alk.
1. Pöytäkirja	1845	1845	1845	2. Pöytäkirja	1846	1846	3. Pöytäkirja	1847	1847	4. Pöytäkirja	1848	1848	5. Pöytäkirja	1849	1849	6. Pöytäkirja	1850
7. Pöytäkirja	1851	1851	1851	8. Pöytäkirja	1852	1852	9. Pöytäkirja	1853	1853	10. Pöytäkirja	1854	1854	11. Pöytäkirja	1855	1855	12. Pöytäkirja	1856
13. Pöytäkirja	1857	1857	1857	14. Pöytäkirja	1858	1858	15. Pöytäkirja	1859	1859	16. Pöytäkirja	1860	1860	17. Pöytäkirja	1861	1861	18. Pöytäkirja	1862
19. Pöytäkirja	1863	1863	1863	20. Pöytäkirja	1864	1864	21. Pöytäkirja	1865	1865	22. Pöytäkirja	1866	1866	23. Pöytäkirja	1867	1867	24. Pöytäkirja	1868
25. Pöytäkirja	1869	1869	1869	26. Pöytäkirja	1870	1870	27. Pöytäkirja	1871	1871	28. Pöytäkirja	1872	1872	29. Pöytäkirja	1873	1873	30. Pöytäkirja	1874
31. Pöytäkirja	1875	1875	1875	32. Pöytäkirja	1876	1876	33. Pöytäkirja	1877	1877	34. Pöytäkirja	1878	1878	35. Pöytäkirja	1879	1879	36. Pöytäkirja	1880
37. Pöytäkirja	1881	1881	1881	38. Pöytäkirja	1882	1882	39. Pöytäkirja	1883	1883	40. Pöytäkirja	1884	1884	41. Pöytäkirja	1885	1885	42. Pöytäkirja	1886
43. Pöytäkirja	1887	1887	1887	44. Pöytäkirja	1888	1888	45. Pöytäkirja	1889	1889	46. Pöytäkirja	1890	1890	47. Pöytäkirja	1891	1891	48. Pöytäkirja	1892
49. Pöytäkirja	1893	1893	1893	50. Pöytäkirja	1894	1894	51. Pöytäkirja	1895	1895	52. Pöytäkirja	1896	1896	53. Pöytäkirja	1897	1897	54. Pöytäkirja	1898
55. Pöytäkirja	1899	1899	1899	56. Pöytäkirja	1900	1900	57. Pöytäkirja	1901	1901	58. Pöytäkirja	1902	1902	59. Pöytäkirja	1903	1903	60. Pöytäkirja	1904
61. Pöytäkirja	1905	1905	1905	62. Pöytäkirja	1906	1906	63. Pöytäkirja	1907	1907	64. Pöytäkirja	1908	1908	65. Pöytäkirja	1909	1909	66. Pöytäkirja	1910
67. Pöytäkirja	1911	1911	1911	68. Pöytäkirja	1912	1912	69. Pöytäkirja	1913	1913	70. Pöytäkirja	1914	1914	71. Pöytäkirja	1915	1915	72. Pöytäkirja	1916
73. Pöytäkirja	1917	1917	1917	74. Pöytäkirja	1918	1918	75. Pöytäkirja	1919	1919	76. Pöytäkirja	1920	1920	77. Pöytäkirja	1921	1921	78. Pöytäkirja	1922
79. Pöytäkirja	1923	1923	1923	80. Pöytäkirja	1924	1924	81. Pöytäkirja	1925	1925	82. Pöytäkirja	1926	1926	83. Pöytäkirja	1927	1927	84. Pöytäkirja	1928
85. Pöytäkirja	1929	1929	1929	86. Pöytäkirja	1930	1930	87. Pöytäkirja	1931	1931	88. Pöytäkirja	1932	1932	89. Pöytäkirja	1933	1933	90. Pöytäkirja	1934
91. Pöytäkirja	1935	1935	1935	92. Pöytäkirja	1936	1936	93. Pöytäkirja	1937	1937	94. Pöytäkirja	1938	1938	95. Pöytäkirja	1939	1939	96. Pöytäkirja	1940
97. Pöytäkirja	1941	1941	1941	98. Pöytäkirja	1942	1942	99. Pöytäkirja	1943	1943	100. Pöytäkirja	1944	1944	101. Pöytäkirja	1945	1945	102. Pöytäkirja	1946
103. Pöytäkirja	1947	1947	1947	104. Pöytäkirja	1948	1948	105. Pöytäkirja	1949	1949	106. Pöytäkirja	1950	1950	107. Pöytäkirja	1951	1951	108. Pöytäkirja	1952
109. Pöytäkirja	1953	1953	1953	110. Pöytäkirja	1954	1954	111. Pöytäkirja	1955	1955	112. Pöytäkirja	1956	1956	113. Pöytäkirja	1957	1957	114. Pöytäkirja	1958
115. Pöytäkirja	1959	1959	1959	116. Pöytäkirja	1960	1960	117. Pöytäkirja	1961	1961	118. Pöytäkirja	1962	1962	119. Pöytäkirja	1963	1963	120. Pöytäkirja	1964
121. Pöytäkirja	1965	1965	1965	122. Pöytäkirja	1966	1966	123. Pöytäkirja	1967	1967	124. Pöytäkirja	1968	1968	125. Pöytäkirja	1969	1969	126. Pöytäkirja	1970
127. Pöytäkirja	1971	1971	1971	128. Pöytäkirja	1972	1972	129. Pöytäkirja	1973	1973	130. Pöytäkirja	1974	1974	131. Pöytäkirja	1975	1975	132. Pöytäkirja	1976
133. Pöytäkirja	1977	1977	1977	134. Pöytäkirja	1978	1978	135. Pöytäkirja	1979	1979	136. Pöytäkirja	1980	1980	137. Pöytäkirja	1981	1981	138. Pöytäkirja	1982
139. Pöytäkirja	1983	1983	1983	140. Pöytäkirja	1984	1984	141. Pöytäkirja	1985	1985	142. Pöytäkirja	1986	1986	143. Pöytäkirja	1987	1987	144. Pöytäkirja	1988
145. Pöytäkirja	1989	1989	1989	146. Pöytäkirja	1990	1990	147. Pöytäkirja	1991	1991	148. Pöytäkirja	1992	1992	149. Pöytäkirja	1993	1993	150. Pöytäkirja	1994
151. Pöytäkirja	1995	1995	1995	152. Pöytäkirja	1996	1996	153. Pöytäkirja	1997	1997	154. Pöytäkirja	1998	1998	155. Pöytäkirja	1999	1999	156. Pöytäkirja	2000

Ote Tottijärven seurakunnan pääkirjasta 1845–1853, sivu 77. Tässä nimi Randell esiintyy ensimmäisen kerran.

paitsi, että Anna on vihitty myös että hänen poikansa Villen nimen yhteyteen on lisätty "Randell". Annalla mainitaan olleen oikein morsiusasu, mikä tietysti oli pitäjänkraatarin kanssa vihittävän arvolle sopivaa. Hyppäys eläkkeellä olevan sotilaan pii-an asemasta räätälin vaimoksi lienee ollut merkittävä.

Juuri tämä sukunimeni alkuperän selvittäminen oli mielessäni ryhtyessäni ylimalkaan tekemään sukututkimusta. Mutta miksi juuri Randell? Kaikkihan sen tiesivät, että kraatari Frimanin poika Ville ei ollut. Kun kappalainen oli juuri noihin aikoihin ryhtynyt yleisemminkin "jakamaan" seurakuntalaisille sukunimiä, olivat ne pikaisen tarkastelun mukaan yleensä son-loppuisia. Randell oli jotakin aivan muuta.

Villen kohdalla on saattanut tapahtua vaikka niin, että kappalainen otti Randalaksi kutsumastaan torpannimestä alun *Rand* ja oman nimensä lopusta *ell*, jolloin muodostui sukunimi *Randell*. Tämä on tietysti pelkkä arvailu, mutta ei mahdollon. Sukututkimusoppaat mainitsevat sukunimen Randell "sivistyneistönimenä"; matka Annan aviottomasta pojasta sivistyneistöön oli pitkä, muttei mahdollon.

Isäpuoli nro 2 hukutetaan Mouhijärvellä

Räätäli Friman kuitenkin kuoli keuhkotautiin jo parin vuoden kuluttua häistä, mutta Anna ei siitä lanistunut. Hän oli nimittäin saanut esteettömyystodistuksen uutta avioliittoa varten vuonna 1857, ja hänet vihittiin Tottijärvellä samana vuonna Suoniemen Sarkolan kylän Nikkilän talon 12 vuotta nuoremman ringin Wilhelmi Taavetinpojan kanssa. Tuore pariskunta ja Ville muuttivat tuota pikaa Mouhijärven Vestolaan, jossa he aluksi asettuivat Kinkin talon torppaan nimeltä Tanhuanpää.

Olen usein mielessäni ihmetellyt, millä keinoin he tuon muuttomatkan taittoivat. Tuohon aikaan tavallinen rahvas oli toki tottunut taivaltaamaan pitkiäkin matkoja jalkaisin. Järjestyksessä toiseksi ja Wilhelmin viimeiseksi asuinsijaksi muodostui Tuiskun kylän kengitysseppän virkatalo Kiili, jonka arentaattoriksi eli vuokratilajelijäksi Wilhelmi Taavetinpoika ryhtyi vuonna 1864. Ville oli jo kuitenkin

kin pestautunut Vestolan Hannuksen taloon rengiksi vuonna 1861.

Annan huono miesonni kuitenkin jatkui, sillä tämä hänen toinenkin miehensä kuoli melko pian ja varsin dramaattisesti. Mouhijärven vuosien 1865–1871 rippikirjan sivulla 135 näet ilmenee, että vuokratilajelijä Wilhelmi Taavetinpoika oli kuollut. Huomautuksen mukaan hän oli todennäköisesti hukutautunut. Lisäksi viitataan vuoden 1866 Tampereen sanomien numeroon 38.

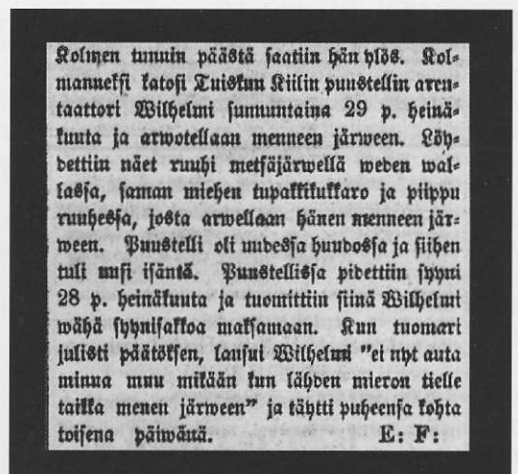
Samalla rippikirjan sivulle oli Annalle tullut merkintä "Lq". Annan kohdalla olleen Tottijärven rippikirjan samaa tarkoittavan merkinnän "Qp" Tottijärven kappalainen oli pyyhkinyt yli tämän menetyä naimisiin. Kun hänen toinenkin miehensä kuoli, tämä leimaava merkintä palasi hänen kohdalleen, ja vielä toisessa seurakunnassa!

Mainittu Tampereen Sanomien numero kertoo asiasta seuraavan:

Mouhijärvellä syysk. 5. p. Täällä tapahtui tänä suvena kolme tapaturmasta kuolemaa. (-) Kolmanneksi katosi Tuiskun Kiilin puustellin arentaattori Wilhelmi sunnuntaina 29. p. heinäkuuta ja arvelaan menneen järveen. Löydettiin näet ruuhi metsäjärvellä veden vallassa, saman miehen tupakkikukkaro ja piippu ruuhesta, josta arvellaan hänen menneen järveen. Puustelli oli uudessa huudossa ja siihen tuli uusi isäntä. Puustellissa pidettiin syyni 20. p. heinäkuuta ja tuomittiin siinä Wilhelmi vähä syynisakkoa maksamaan. Kun tuomari julisti päätöksen, lausui Wilhelmi: "Ei nyt auta minua muu mikään kun lähden mieron tielle taikka menen järveen", ja täytti puheensa kohta toisena päivänä.

Syynisakko tarkoittanee, ettei Wilhelmi ollut selviytynyt vuokranmaksusta.

Mouhijärvellä kuolleiden ja haudattujen luetteloon on vasta 34-vuotias Wilhelmi merkitty kuolleeksi hukkumalla 29.7.1866. Missään ei ole tietoa hänen ruumiinsa löytymisestä, ja hautauspäi-

Tampereen sanomat uutisoi 18.9.1866 Maaseudulta-nimisellä palstallaan Mouhijärvellä heinäkuussa tapahtuneesta Villen isäpuolen hukkumiskuolemasta.

Suvijuhlat Horniossa.

Valkopuseroinen mies koivun oikealla puolella on Ville Randell. Keskellä leveä-lierinen hattu päässä oleva viiksekäs mies on Villen poika Kalle Leppäkoski. Pieni vauva on Eeva äitinsä Emman sylissä. Kuva lienee otettu 1918.

vän kohdalla on viiva, jonka merkitys on ongelmallinen. Se voi tarkoittaa, että ruumista ei todellakaan löydetty tai että itsemurhan tehnyttä ei haudattu kirkkomaahan tai että Wilhelmi oli lavastanut koko jutun ja häipynyt paikkakunnalta. Ja miten voidaan tietää hänen kuolinpäivänsä?

On tietenkin vielä sellainen mahdollisuus, että merkinnässä on virhe: viivan olisi pitänyt olla kuolinpäivän eikä hautaamispäivän kohdalla. Oli miten oli, Annan toinenkin lapseton avioliitto sai ennenaikaisen järkyttävän lopun. Suuret nälkävuodet olivat edessä pian Wilhelmin kuoleman jälkeen vuosina 1867–1868, mutta Anna selvisi niistä.

Naimakaupalla torppariksi

Renkivuosien jälkeen Ville löytyy Selkeen virkatalon Tuomisto-nimisestä torpasta, mikä oli merkitty Mouhijärven seurakunnan vuosien 1865–1871 sivulle 174. Torppari, vävy Juho Vilho Randell, joka oli syntynyt 18.12.1843 Tottijärvellä, oli tullut vuonna 1868 sivulta 124. Hän oli kohonnut torpparin asemaan naituaan vuonna 1868 kuolleen entisen torpparin Taavetti lisakinpojan tyttären Eeva Vilhelmiinan, joka oli syntynyt 1848 Mouhijärvellä. Pariskunta vihittiin 14.6.1868. Vihkimisen ”ilman kruunua” toimitti Tuomiston torpassa kirkkoherra E. Th. Gestrin.

Lapsia siunaantui kahdeksan. Vanhin oli 1869 syntynyt Matilda Josefina,¹ taatani Taavetti Ville syntyi toisena lapsena vuonna 1872. Perhe lisääntyi Taavetin jälkeen vielä kolmella tyttärellä ja kolmella pojalla.

Joukon jatkona oli Villen äiti, ”torpan muori” Anna, joka oli siirtynyt asumaan poikansa luokse ja joka kuoli ”vanhuuttaan” leskenä 1885 lähes 66 vuoden ikäisenä. Villen torpparivuodet päättyivät kuitenkin runsaan 20 vuoden kuluttua häättöön.

Äitinsä kuoltua Villellä rupesi nähtävästi menemään huonosti.

Tuomiston torpan katselmukset 1891 ja 1896

Virkataloja silmällä pitäen oli 26.4.1871 annettu Keisarillinen Asetus Kuninkaankartanoista sekä Sotilas- ja Siviilikunnan puustelleista. Sen neljännessä luvussa nimeltä ”Kuninkaankartanoiden ja puustellien hoitoa koskevasta peräänkatsannosta” säädettiin yksityiskohtaisesti, miten ja milloin virkataloja tarkastettiin. Eräs tällainen tilanne oli, kun vuokraaja vaihtui. Puustellin torpista ei asetuksessa ole suoranaista mainintaa, mutta arvelen, että niiden synnissä tätä asetusta noudatettiin soveltuvin osin.

Eräs Selkeen virkatalon ja sen torppien katselmus pidettiin 17., 18. ja 19. elokuuta 1891. Puustellin uudeksi vuokraajaksi oli kaikesta päätellen tullut Oskari Suominen, joka oli muuttanut Suodenniemeltä Mouhijärvelle 1888. Hän oli siis koko virkatalon vuokraaja, torpparit olivat hänen lisäkseen. Torppa numero 3 oli Tuomisto, jonka torpparina Ville oli tarkastusvuonna. Pöytäkirjan mukaan oli paljon moitittavaa.

Tuomistoon kuului ensinnäkin asuinrakennus kamareineen ja eteisineen. Muina rakennuksina lueteltiin ”pakari, kellarikamari, keittiö, puoti, talli latoineen, navetta, riihi, luva, olkilato ja sauna”. Nämä rakennukset olivat asianmukaisesti sisustetut, mutta katsottiin, että asuinpirtti ja pakari oli varustettava uusilla ”savutorvilla”. Talli on ”uudesta hakekattava” ja sen lattia korjattava. Myös riihi oli veistettävä uudelleen, keittiö varustettava uusilla alusparruilla sekä puodin ja olkiladon katot uusittava. Tämä kaikki oli tehtävä viiden vuoden aikana.

Torpassa 16 tynnyrinalaa² peltoa, joka oli ”auttavasti työnnetty”, mutta ojitus ja aitaus tarvitsivat parannusta. Heinämaita oli ensiksikin kymmenen tynnyrinalan Ylijokiniittu, joka tuotti sata leiviskää³ heiniä. Niityllä oli kolme latoa. Edellisessä tarkastuksessa määrätty ladon ja aidan korjaustyö, laskuojan perkaus ja niityn perkaus olivat tekemättä. Ne oli sen tähden tehtävä mitä pikem-

min. Viiden tynnyrinalan Isoviita tuotti 200 leiviskää heiniä, ja oli varustettu kahdella kelpaavalla ladolla. Pellonaitauksista löytyi ½ tynnyrinalaa niittyä, joka tuotti 30 leiviskää heiniä ja oli varustettu käyttökelpoisilla ladoilla.

Torpan töitä teki kaksi miestä ja kolme naista. Elikkoina siellä oli kaksi hevosta, kolme lehmää, kaksi vasikkaa ja viisi lammasta. Vuotuinen vuokra torpasta puustelliin oli 156 hevos- ja 26 jalkatyöpäivää, kaksi kaupunkimatkaa,⁴ yksi leiviskä voita, 50 kananmunaa ja kaksi kappaa⁵ puolukoita. Runsaat kolme päivää viikossa lienee ollut melko paljon, ja kun erikokoisia torppia oli talossa lähes 40, lienevät niistä saadut vuokratulot olleet yhteensä melko suuret.

Seuraava taloudellisen katselmus ja pöytäkirja tehtiin viitisen vuotta myöhemmin eli 21. ja 22.9. 1896. Tilan vuokraajana oli edelleen Oskar Suominen, mutta Ville ei enää ollut Tuomiston torpparina. Pöytäkirjan marginaaliin on merkitty lyijykynällä "Johan Tuomisto", mikä lienee tarkoittanut seuraavaa torpparia.

Tälläkerralla torppaan luettiin kuuluviksi asuintupa, kamari, leivihuone, porstua, kellarikamari, puoti, kalustehuone, talli, lato, navetta, lammashuone, riihi, luha, olkilato, sauna, kota ja puuvaja. Näistä rakennuksista, jotka muuten olivat kunnossa, oli talli varustettava uudella katolla, navettaan tehtävä uudet palkit ja sen katto korjattava, leivihuoneen lattiaan asetettava kolme uutta parrua sekä riihi rakennettava uudestaan. Uuden torpparinkaan jäljiltä paikat eivät olleet kunnossa, ja korjaukset määrättiin jälleen tehtäviksi viiden vuoden kuluessa.

Tässä katselmuspöytäkirjassa oli ruvettu käyttämään uusia mittayksiköitä. Niinpä 8,89 hehtaarin pellot olivat tyydyttävästi viljellyt. Heinämaana Ylisenniittu, alaltaan 3,40 hehtaaria, tuotti 850 kiloa heiniä, jotka säilytettiin siellä olevassa kunnollisessa ladossa. Niityn läpi juokseva laskuoja määrättiin yhden vuoden kuluessa perkaamaan. 2½ hehtaarin Isoviita tuotti 1700 kiloa heiniä ja siellä oli kaksi kunnollista latoa. Peltojen aitauksessa oli 0,25 hehtaaria niittyä, jotka tuottivat 225 kiloa heiniä. Niillä oli käyttökelpoinen lato.

Tämän jälkimmäisen tarkastuksen aikana torpan työt teki kolme miestä ja kaksi naishenkilöä,

ja siellä oli kolme hevosta, neljä lehmä, kaksi vasikkaa, kaksi mullia ja 14 lammasta. Vuotuisena verona virkataloon oli 156 hevos- ja 26 miestyöpäivää, kaksi kaupunkimatkaa, 8 ½ kiloa voita, 50 kananmunaa ja 11 litraa puolukoita.

Juopottelusta sakkoja

Eivätkä Villen vastoinkäymiset jääneet tähän. Tästä oli ilmauksena seurakunnan rikoskirjan merkinä nro 226: "Torppari Juho Vilho Randell, Tuomisto, Selkeeltä, synt. 18.12.1843, sakotettu ensierän juopumuudesta Oikeuden edessä." Karkun ja Lavian pitäjien sekä Suoniemen ja Suodenniemen kappelien muodostaman Tyrvään tuomiokunnan pöytäkirjan 9.11.1891 2. § kertoo seuraavan.

Esillä oli juopumusjuttu, jossa apulaiskruununnimismies Werner Fredrik Gabriel Wegelius⁶ viran puolesta vaati edesvastuuseen torppari Johan Wilhelm Randellia Mouhijärven pitäjän, Selkeen yksinäistilan ja virkatalon Tuomiston torpasta. Jonkinlaiset rapsut Villeä odottivat, sillä sen ajan rikoslain 43 luvun 6. § sääti: "Joka yleisellä tiellä, kadulla tai muulla julkisella paikalla, taikka julkisessa toimituksessa tai yleisessä kokouksessa on juovuksissa, ja sen kautta matkaansaattaa pahennusta, rangaistakoon enintään sadan markan sakolla."⁷

Kihlakunnanoikeuden vuoden 1891 jälkimmäisen puoliskon sakkoluettelon sivulta 755 näkyy, millainen tuomio oli langetettu. Villen juttu oli ollut esillä välikäräjillä 2.9. ja häntä oli syytetty "ensierän juoppoudesta Oikeuden edessä". Hänet oli tuomittu maksamaan sakkoa alle neljänneksen maksimista eli 24 markkaa, josta nimismiehen osuus oli 12 markkaa. Seurakunta, jonka vaivaisille on tullut sakko-osuus, oli Karkku. Ellei Ville pystyisi maksamaan sakkoa, hänen olisi sovittava sakko kahdeksan päivän vesi- ja leipävankeudella. Ville lienee pystynyt maksamaan sakkonsa, sillä en ole löytänyt merkintää vankeudesta.

Olisi sängen mielenkiintoista tietää, miten Ville oli "matkaansaattanut pahennusta". Vai viittaa-atko sanat "juoppoudesta Oikeuden edessä" siihen, että Ville oli juovuspäissään tuotu oikeuden istuntoon, jossa oli todettu että juovuksissa oli, täytyypä sakottaa?

Villen mökki lirolassa pojanpoikansa Eino Leppäkosken ehostamana.

Ville häädettiin – mutta miksi?

Mouhijärven rippikirjan vuosien 1892–1901 sivulta 335 käy selville, että Ville ei perheineen ollut enää Tuomistossa, vaan näillä on lirolan kylän Seppälässä ”Hemmingin maalla oma huone”. Sinne hänet oli merkitty saapuneeksi 1893, ja hänen ammatti-asemakseen ”työmies ja renki”, mutta mäkitupalaiseksikin häntä voi tituloida. Tarkkaa häätöpäivämäärää en ole löytänyt, mutta kannattaa pan-na merkille, että ajallisesti ensiksi olivat katsastuspöytäkirjan moitteet ja toiseksi juopumussakko. Tämä panee ajattelemaan, että häädön uhka tai suoranainen häätöilmoitus oli saanut Villen juomaan ”päänsä täyteen”.

Suvun tiedossa on ollut, että Ville häädettiin, mutta todellista syytä ei liene tiedetty tai ehkä siitä on vaiettu. Serkkuni äiti oli kertonut, että Mouhijärven taatan oli perheineen lähdeittävä Tuomistosta jonkin takausjutun takia. Mutta mitä tai ketä Villen asemassa oleva olisi pystynyt takaamaan? Toinen serkkuni sanoi, ettei hänelle koskaan puhuttu tällaisista asioista. Isäni kertoi häntä haastatellessani 1965, että hänen isänsä isä eli Mouhijärven taata olisi jonkinlaisen käräjoinnin jälkeen häädetty torpasta.

Mitään merkkejä siitä, että perhe olisi tuomioistuimen päätöksellä häädetty, en ole löytänyt. Eikä edellä mainittu juopumussakko, isäni mahdollisesti tarkoittama ”käräjoiminen”, ainakaan yksin olisi riittänyt häätämisen perusteeksi. Pelkkä juopottelu ja ”pahennuksen herättäminen” ei juridisesti nimittäin voinut olla häädön syynä, sillä siitä tuomittiin vain sakkoihin. Häätämiseen tarvittiin rikos, jonka tuomitsemiseen sisältyi nimenomaan kansalaisluottamuksen menettäminen.⁸

Mutta torpan kehno tila oli riittävä syy, ja siitä varsin todennäköisesti oli kysymys.

26.1.1892 oli annettu ”Keisarillinen Julistus (--) sotilas- ja siviiliviraston puustellien alaisten torppien arentista”. Se ”armossa määräsi” yksityiskohteisesti muun muassa, että virkatalojen vuokrasopimukset oli tehtävä kirjallisesti, ja lisäksi 17 erityistä asiaa kuten, että vuokra-ajan tuli olla 20 vuotta, ja jos vuokraaja hoiti torppaa moitteettomasti, hän oli halutessaan oikeutettu yhtä pitkään jatkokauteen.

Torpparin kuoltua ja jos hänen leskensä ei halunnut vuokrakautta jatkaa, oli torpparin vävy, jos hän oli hyvämaineinen ja työhön kykenevä ja tar-

kastajien mielestä ”muuten siihen sovelias”, oikeutettu ”torpan arennin jäljellä-olevaksi vuokra-kaudeksi haltuunsa ottamaan”. Tätä periaatetta lienee *de facto* noudatettu jo 1868, kun Ville vävynä kohosi torppariksi ja mainittujen tapahtumien aikoihin hän oli ollut siinä asemassa jo yli 20 vuotta.

Julistus sisälsi myös ankaran sanktion sille, joka ei torppaa kunnolla hoitanut: ”(- -) jos torppari laiminlyö torpan huoneusten pitämisen asianmukaisessa kunnossa, laskee sen tilus-edut rappiolle tai muuten ei täytä torpankontrahdissa mainittuja tehtäviensä (- -) puustellinhaltija ilmoittakoon asiasta puustellintarkastelijalle, jonka tulee tutkia onko torpan arenti sen kautta katsottava menetettyksi vai ei; ja on torppari joka on arentinsa menettänyt, myös oleva velvollinen, lähtöaikaa nauttimatta, torpasta pois muuttamaan.”⁹

Vaikuttaa siltä, että tällaisten seikkojen perusteella Ville ja Villen perhe häädettiin Tuomistosta.

Mäkitupalaisena Ville elää kituutti vielä lähes 30 vuotta. Hänen vaimonsa Eeva Vilhelmiina Randell Mouhijärven lirolan kylästä kuoli 3.11. ja haudattiin 12.11.1916, kuolinsyyksi on merkitty ”halpaus”. Mäkitupalainen Juho Wilho Randell samoin lirolasta kuoli ”vanhuuttaan” 20.7. ja haudattiin 1.8.1920.

Hänen poikansa tyttären Eeva Leppäkosken mukaan taatan kuolinsyynä olisi ollut myös pöhtytystauti, sydämen vajaatoiminta. Hän näet muisti, miten hänen äitinsä vaihtoi sanomalehdistä tehtyjä kääreitä taatan jalkoihin, jotka olivat pahasti turvonneet. Eevan veli Erkki muisti äitinsä kertoneen, että taata istui pesän edessä ja voiteli sianihrralla turvonneita sääriään.

Seppo Randell

Viitteet

¹ Tilta avioitui myöhemmin Kalle Lehtisen kanssa, josta olen kertonut Orpanassa 2/2008.

² Tynnyrinala = noin ½ hehtaaria.

³ Leiviskä = 10 kiloa.

⁴ Torppareille kuului usein kyydityselvollisuus.

⁵ Kappa = 5 litraa.

⁶ Sama mies, joka kuulusteli Kalle Lehtistä 15 vuotta myöhemmin.

⁷ Lakikirja, Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia, 165. osa, Helsinki 1920, R s. 250.

⁸ Lakikirja, Liite, s. 271.

⁹ Lakikirja, Liite, s. 371.

Perheenjäsenet seuraan puoli-ilmaiseksi

Mikäli samassa perheessä on useampia sukututkijoita, jotka haluavat kuulua Tampereen seudun sukututkimusseuraan, voivat he liittyä mukaan perheenjäseninä. Kun perheessä on yksi täyden jäsenmaksun maksava sukututkija, voivat muut samassa osoitteessa asuvat päästä jäseneksi puoleen hintaan. Orpana-lehti lähetetään vain täyden jäsenmaksun maksaneelle mutta muuten perhejäsenet saavat nauttia kaikista samoista jäseneduista. Käyttäkää tilaisuus hyväksenne ja liittykää seuraan vaikka koko perhe!

Kevätretki Euraan 14.5.2011

Lähdemme kyläilemään Satakunnan sydämeen toukokuun aurinkoisena lauantaina. Aikamatkamme alkaa kivikaudesta ja kuninkaanhaudasta.

Käymme vierailulla asemapäällikön ja ompelijan kodeissa.

Piipahdamme mäkitupalaisten luona, kuparisevän ja myllärin työpaikoilla. Opimme kaiken kuparisen kahvipannun teosta, ja näemme tuhatviisisataa kahvikuppia.

Tapaamme myös Pökön (ja kuka tai mikä se on selviää vasta retkellä).

Palokunta sammuttaa nälkämme ja kirkko puhdistaa henkemme.

Ostoksille pääsemme jauhokauppaan. Ja kahvilla käymme tietenkin mennen tullen.

Lähtö Vanhan Kirkon edestä kello 8.30

Paluu samaan paikkaan kello 19 (tavoite!)

Matkan hinta on 50 €

Ilmoittautumiset sihteeri Hilja Toiviolle 25.1.2011 alkaen ja mieluiten sähköpostitse (hilja.toivio@tamsuku.fi) tai jäsenilloissa. Muistakaa mainita ilmoittautumisen yhteydessä mahdolliset ruokarajoitteet!

TERVETULOA!

Marja Pärri, retkivastaava

UUTUUS!

SUKUTUTKIJAN KÄSIALAKASSI

Tamperelaisten sukututkijoiden tämän syksyn ja talven kuuminta muotia on Tampereen seudun sukututkimusseuran tyylikäs musta kassi, jossa kuviona on aakkoset vanhalla käsialalla. Tässä Tiina Miettisen suunnittelemassa kassissa kulkee mukavasti sukututkimukset ja historia-aiheiset kirjat arkisto- ja kirjasto-matkoilla.

Kassin voi tilata osoitteesta irma.vainio@tamsuku.fi tai ostaa seuran tilaisuuksista. Kassin hinta on postikuluineen 10 euroa.

Uusi viesti

Lähetä Chat Liitä Osoitteet Kirjasimet Värit Vedos

Vastaanottaja: riitta.kuukka@tamsuku.fi

Kopio:

Vastaus:

Aihe: sähköpostiosoite

Allekirjoitus: Allekirjoitus 2

Ilmoita sähköpostiosoitteesi

Seura on tulevina vuosina siirtymässä sähköpostilaskuihin taloudellisista ja ekologisista syistä.
Lähetäthän jo nyt sähköpostiosoitteesi jäsensihteerille
Riitta Kuukalle osoitteeseen
riitta.kuukka@tamsuku.fi

**Punakynä
heilumaan!**

Tampereen seudun
sukututkimusseura

Sampolan sukututkimuspäivillä ja seuran jäsenilloissa on myytävänä seuran nimellä varustettuja tyylikkäitä, hyvälaatuisia punaisia kuulakyniä.

Kannata seuraa ja osta omasi!

Mary Boleyn

Elizabeth Knollys

Prinssi Williamin ja Kate Middletonin yhteiset sukujuuret Tudorien hovissa

Kuten olemme jo lehdistä lukeneet, niin Englannin hovissa vietetään häitä 29.4.2011. Prinssi William avioituu pitkäaikaisen tyttöystävänsä Kate Middletonin kanssa. Jälleen on toisteltu sitä kuinka tavallinen nuori nainen päätyi hoviin ja prinsessaksi. Tarkemmalla silmäyksellä Kate Middleton ei ole silti aivan kaikkein tavallisinta sukua. Isän suku on ensinnäkin varsin keskiluokkaista, ja sukujuurista ainakin yksi päättyy yhteiskunnan huipulle tullessa 1500-luvun lopulle ja 1600-luvun alkuun.

Legendaarisesta Tudorien hovista löytyvät prinssi Williamin ja Katen yhteiset esivanhemmat: sir Thomas Leighton ja Elizabeth Knollys. Meistä monet ovat katsoneet Tudorien ajasta kertovia lukuisia dokumentteja, elokuvia ja tv-sarjoja. Puhutaan suorastaan Elisabet I -buumista 2000-luvulla. Kuinka ei siis tuntisi hyvin Tudor-suvun verisiä kiistoja ja valtakamppailuja. Tästä eteenpäin voimmekin katsella elokuvia ja tv-sarjoja toisin silmin, sillä niiden pohjana olevissa dramaattisissa kuvioissa seikkailivat keskeisissä rooleissa myös Englannin tulevan hallitsijaparin yhteiset esivanhemmat.

Tulevan avioparin yhteinen esiäiti Elizabeth Knollys syntyi vuonna 1549 sir Francis Knollysin ja Elizabeth Careyn tyttärenä. Äidin vanhemmat olivat sir William Carey ja Mary Boleyn. Mary Boleyn oli ollut nuorena kuningas Henrik VIII:n rakastajatar sekä myös Ranskan kuninkaan rakastajatar. Hänen sisarensa Anne avioitui Henrik VIII:n kanssa ja synnytti tälle tyttären, tulevan kuningatar Elisabetin. Myöhemmin kuningas mestautti hänet uskottomuudesta voidakseen avioitua Jane Seymo-

rin kanssa. Vuonna 2008 valmistui elokuva *Kuningattaren sisar* (The Other Boleyn Girl), joka kuvaa kuninkaan, Anne ja Mary Boleynin välistä kolmio-draamaa. Elokuva on nähty myös Suomen televisiossa, samoin kuin tv-sarja *Tudors*.

Elizabeth Knollys oli siis Henrik VIII:n mestatun vaimon Anna Boleynin sisarentyttären tytär. Koska Anna Boleyn oli kuningatar Elisabet I:n äiti, niin Elizabeth Knollysin äiti oli kuningattaren serkku. Näin ollen sekä William että Kate Middleton polveutuvat molemmat ensinnäkin kuuluisasta Boleyn-suvusta ja ovat siten sukua myös kuningatar Elisabet I:lle yhteisen esiäitinsä Mary Boleynin kautta.

Elizabeth Knollys päätyi vuonna 1558 nuorena neitona kuningatar Elisabet I:n hovineidoksi samoin kuin sisarensa Letticia. Vuonna 1566 Elizabeth valittiin ylimmäksi kamarineidoksi. Perhepiirisä tapahtui myös skandaali, joka vaaransi hetkeksi perheen hyvät suhteet kuningattareen. Elizabeth Knollysin sisar Lettice Knollys avioitui 1578 salaa ilman sukunsa tai kuningattaren suostumusta Leicesterin jaarlin Robert Dudleyyn kanssa. Tilanne oli huolestuttava, koska Robert Dudley oli ollut jo pitkään kuningattaren suosikki ja rakastettu. Raivostunut kuningatar rankaisi avioparia kieltämällä heiltä pääsyn hoviin. Elizabeth säilytti kuitenkin asemansa ylimpänä kamarineitona ja avioitui samana vuonna sir Thomas Leightonin kanssa. Sir Walter Raleigh kuului myös kauniin lady Knollysin ihailijoihin ja kirjoitti tälle myös runon.

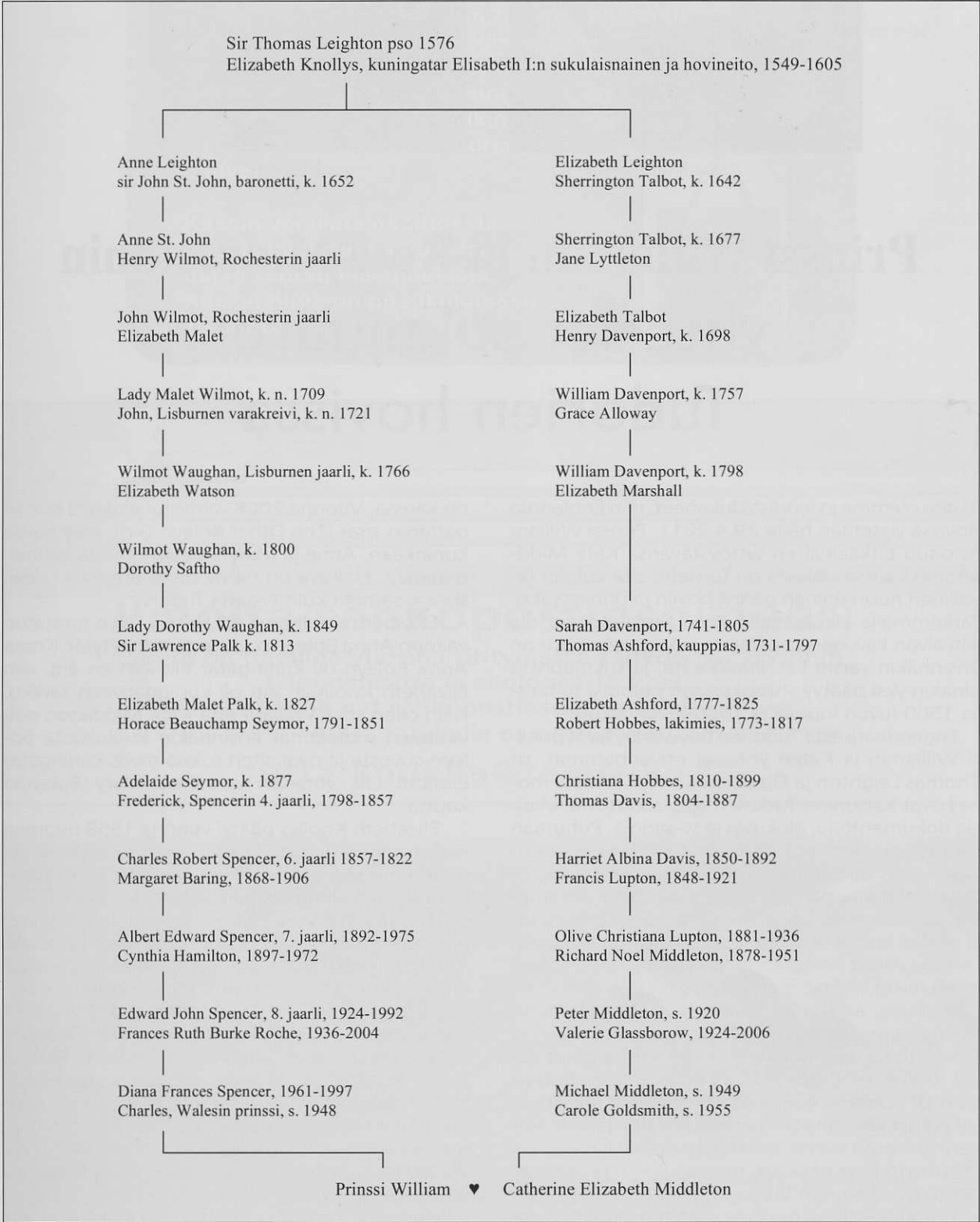
Elizabeth Knollys ja sir Thomas Leighton saivat

avioliitostaan kolme lasta: Thomasin, Elizabethin ja Annen. Kate Middleton polveutuu Elizabeth Leightonista ja prinssi William Anne Leightonista.

Tiina Miettinen

Lähteet
Sukupuu, Robert Barret, Daily Mail.
www.dailymail.co.uk/femail/article-1299794/How-Prince-William-Kate-Middleton-related-thanks-Tudor-tyrant.html.
en.wikipedia.org/wiki/Elizabeth_Knollys.
fi.wikipedia.org/wiki/Mary_Boleyn.
tudorswiki.sho.com/.
tudorhistory.org.
www.tudorplace.com.ar/KNOLLYS.htm.

Kate Middletonin ja prinssi Williamin kuuluisat esiäidit Elizabeth Knollys (15.6.1549–n. 1605) ja Mary Boleyn (1499/1500–19.6.1543).

Mistä Kainuun Kempppaiset tulivat?

Kainuu sai pysyvän asutuksen 1500- ja 1600-luvuilla. Historiankirjoista tiedämme, että asuttajat tulivat Savosta ja Pohjois-Pohjanmaalta. Koska useimmat uudisasukkaat olivat sukunimellisiä, voimme tehdä perusteltuja arveluita heidän lähtöpitäjistään. Niissä tapauksissa, joissa tiedämme uudisasukkaan patronyymin, arveluiden tarkkuus on luonnollisesti parempi, etenkin jos sukunimi on harvinainen. Jos vielä löydämme oletetulta lähtöpaikkakunnalta henkilön, jonka etunimi, patronyymi ja sukunimi täsmäyvät uudisasukkaaseen ja joka vielä poistuu kotipaikkakunnaltaan sopivaan aikaan, meillä on jo aikakauteen nähden kohtalaista näyttöä arveluitemme tueksi. Tällaisen näytön turvin lähestymme kysymystä Kainuun Kempppaisten alkuperästä.

Lauri, Kainuun ensimmäinen Kempppainen

Kainuun ensimmäinen Kempppainen oli Lauri Kempainen, joka saapui Kainuuhun vuonna 1599.¹ Vuoden 1627 ruodutusluettelossa hänet mainitaan 70-vuotiaaksi,² joten hän oli syntynyt vuoden 1557 paikkeilla tai, uskottavalla tarkkuudella, joskus 1550-luvulla. Häntä ei enää mainita vuoden 1629 ruodutusluettelossa,³ johon kaikki vähintään 15-vuotiaat miehet kirjattiin, joten on todennäköistä, että hän kuoli vuoden 1628 paikkeilla, aikaisintaan 1627 ja viimeistään 1629.

Kun Lauri Kempainen syntyi, Kemppaisen suku oli melko pieni. Jos Lauri Kemppaisen patronyymi olisi tiedossa, olisi siis hyvät mahdollisuudet päätellä, kuka hänen isänsä oli ja mistä hän tuli.

Vuonna 1608 Pohjanmaalla suoritettiin maantarkastus, josta vastasi muiden muassa Juhana Ottenpoika Klöfverblad.⁴ Kainuun talonpojista laadittiin kaksi veroluetteloa, joista ensimmäisessä (maakirjassa 1608) on merkintöjä talonpoikien liikkeistä ja kohtaloista. Toiseen vuoden 1608 veroluetteloon (vuotuisveroluetteloon 1608/1620) on liitetty vuonna 1620 tehty kommenttiosuus, jossa esitetään vuoden 1608 jälkeen tapahtuneet muutokset. Vuotuisveroluettelo on selvästikin laadittu myöhemmin kuin maakirja, sillä ne talonpojat, jotka on maakirjassa vedetty yli ja siirretty uuteen paikkaan, ovat vuotuisveroluettelossa jo uudella paikallaan. Maakirja on kirjoitettu huonolla käsialalla, kenties Kainuun korvessa, kun taas vuotuisveroluettelo on kirjoitettu hyvällä käsialalla, mahdollisesti helpommissa oloissa. Vuoden 1620 kommenttiosuus on kirjoitettu vielä eri käsialalla. Vuoden 1608 veroluettelot ovat korvaamattomia läh-

teitä, sillä Kainuun muut vanhimmat maakirjat eivät vaikuta antavan lainkaan ajantasaista kuvaa senhetkisistä talojen omistussuhteista.

Maakirjassa 1608 Lauri Kempainen (LaBe Kempainen) on merkitty Lylyjärven kylään 1/4-manttaalin taloon, mutta hänen nimensä on vedetty yli ja sen perään on merkitty "on Hyrynjärvellä" (*ehri hireJerfuj*). Vastaavasti Lauri Kempainen (Larß Kempe) on lisätty Hyrynjärven kylään 1/4-manttaalin taloon.⁵

Vuotuisveroluettelossa 1608/1620 ei mainita Lauri Kempaista sen paremmin Lylyjärvellä kuin Hyrynjärvelläkään. Siihen taloon Lylyjärvellä, josta Lauri Kempainen oli maakirjan 1608 mukaan poistunut, on vuotuisveroluettelossa 1608/1620 kirjattu isännäksi Paavo Oikarinen (Påfuell Åkarin).⁶ Äkkisilmäykseltä kyllä vaikuttaisi siltä, että Lauri Kempainen esiintyisi vuotuisveroluettelossa Miesmäen kylässä 1/2-manttaalin talon isäntänä. Tämä on kuitenkin vain kirjurin erhe. Muista lähteistä tiedämme täysin varmasti, että Miesmäen Lauri oli Lauri Romppainen, Kainuun Romppaisten kantaisä.⁷

Lauri Kempaista ei siis mainita vuotuisveroluettelossa 1608/1620, mutta Lauri Olavinpoika (Laß Olß) -niminen mies on kirjattu Hyrynjärvelle 1/4-manttaalin talon isännäksi.⁸ Lauri Olavinpojan sukunimeä ei mainita, luultavasti siksi, että vieras-

Saara Kemppaisen puinen hautamuistomerkki vuodelta 1889 Ristijärven hautausmaalla.

Kuva Kimmo Kempainen

Vuonna 1726 valmistunut Paltaniemen puinen kuvakirkko sijaitsee Kajaanin Paltaniemellä. Kirkko tunnetaan erityisesti taidokkaista maalauksistaan. Alttaritaulun on maalannut Margareta Capsia. Kerrotaan, että kirkossa olevasta viimeistä tuomioita esittävistä oli täytynyt poistaa alaosa, sillä se oli järkyttänyt liikaa seurakuntalaisia.

Kuva Kimmo Kemppainen

kielinen kirjuri halusi päästä helpommalla. Voisiko Lauri Olavinpoika olla Lauri Kemppainen?

On syytä uskoa, että vuotuisveroluettelossa 1608/1620 mainittu Lauri Olavinpoika on sama henkilö kuin Lauri Kemppainen. Kuten sanottu, Lauri Kemppaista ei mainita muualla kyseisessä vuotuisveroluettelossa. Vastaavasti Hyrynjärveltä ei muista lähteistä tunneta muuta henkilöä kuin Lauri Kemppainen, joka sopisi olemaan vain kerran mainittu Lauri Olavinpoika.⁹

Lauri Olavinpojan talo sopisi olemaan Lauri Kemppaisen talo, sillä Lauri Olavinpojan talon manttaaliluku 1/4 täsmää Lauri Kemppaisen talon tuolloiseen manttaalilukuun;¹⁰ lisäksi Lauri Olavinpojan jälkeen vuotuisveroluettelossa 1608/1620 mainitaan Yrjänä Tiikkaja (Jöran ticka), joka kirjattiin myöhemmissä luetteloissa usein Lauri Kemppaisen naapuriksi.¹¹

Veroluetteloissa mainitaan ainoastaan isännät, mutta ruodutusluetteloiden avulla saamme tietää myös muiden miespuolisten asukkaiden nimet. Vuosien 1627, 1629 ja 1630 ruodutusluetteloihin kirjattiin kaikki Kainuun miehet aina 15-vuotiaista pojista vanhuksiin saakka. Näidenkään luetteloiden mukaan Hyrynjärven alueella ei ainakaan enää tuolloin asunut muita Lauri Olavinpojaksi sopivia henkilöitä kuin vanha Lauri Kemppainen.¹² Kuten edellä todettiin, Lauri Romppainen, joka mainittujen ruodutusluetteloiden laatimisaikana asui Luvan- tai Hyrynjärvellä, kirjattiin maakirjassa 1608 ja vuotuisveroluettelossa 1608/1620 Miesmäen kylään, joten hänkään ei mitenkään voinut olla Hyrynjärven Lauri Olavinpoika.

Olavi, Laurin isä

Olavi oli Kainuun Kemppaisten yleisimpiä miesten etunimiä 1600- ja 1700-luvuilla ja esiintyi kaikissa sukuhaaroissa, joten se sopisi tässä suhteessa mainiosti suvun kantaisän isän nimeksi. Jos Lauri Kemppainen siis oli Olavin poika, kuka oli hänen isänsä Olavi Kemppainen? Sotkamon Jormasjärvellä kyläkin asui 1600-luvun alussa hetken Olavi Kemppainen, jota seurasi Matti Kemppainen,¹³ mutta

Jormasjärven Olavi tuskin oli Laurin isä, sillä hän ilmestyi asiakirjoihin Laurin jälkeen.

Suomesta tunnetaan tiettävästi vain kaksi 1500-luvulla elänyttä Olavi Kemppaista. Heistä toinen oli talollinen Rautalammin Vesämäessä ja toinen Juvan Vesikansassa.

Olavi Paavonpoika Kempas eli Kemppainen mainitaan talollisena Rautalammin Vesämäessä vuosina 1561–1564. Häntä seurasivat isäntinä Paavo Kempas 1565–1571 ja Niilo Paavonpoika Kempas vuodesta 1572.¹⁴

Toinen Olavi Kempas eli Kemppainen eli talollisena Juvan Vesikansassa mahdollisen isänsä Lauri Kemppaan jälkeen, vuodesta 1563.¹⁵ Olavi ja Perttu Kemppainen mainitaan myös Joroisten käräjillä 10.7.1564.¹⁶ Olavin jälkeen taloa isännöi taas Olavi Kempas eli Kemppainen, joka on ehkä ollut vanhemman Olavin poika. Koska nämä kaksi peräkkäistä isäntää olivat samannimiset, ei ole mahdollista sanoa, koska isännöisyys vaihtui. Nuoremman Olavin rinnalla mainitaan vuosina 1590–1593 Lauri Kempas, joka on kenties ollut hänen veljensä ja siis vanhemman Olavin poika.¹⁷

Vaikuttaa siis siltä, että Juvan Vesikansassa asui Lauri (Olavinpoika) Kempas (Kemppainen), joka katosi Juvan asiakirjoista vuonna 1593. Hänen sukuhaarassaan esiintyvät nimet Lauri, Olavi ja Perttu olivat kaikki Kainuun Kemppaisten yleisimpiä nimiä 1600- ja 1700-luvuilla.

Kaiken kaikkiaan Juvan Vesikansan Olavi Kemppainen vaikuttaa todennäköisemmältä ehdokkaalta Kainuun Lauri Kemppaisen isäksi. Kuten edellä todettiin, näin voidaan sanoa kahdesta syystä. Ensinnäkin Vesikansan Olavi Kemppaisella ilmeisesti oli Lauri-niminen poika, joka poistui Juvan asiakirjoista vuonna 1593, kuusi vuotta aikaisemmin kuin Lauri (Olavinpoika) Kemppainen saapui Kainuuhun. Toisekseen Vesikansan Kemppaisten etunimet sopivat erinomaisesti Kainuun Kemppaisten etunimikäytäntöön.

Lopuksi esitän Juvan ja Kainuun Kemppaisten

Lauri Kempas,

Talollinen Juvan Vesikansassa jo 1545–62

poika

?Olavi Kempas/Kemppainen,

Talollinen Juvan Vesikansassa 1563–

poika

?Lauri Laurinpoika Kempas,

Talollinen Rautalammin Vesämäessä 1564–84

Lapsia:

?Olavi Kempas/Kemppainen,

Talollinen Juvan Vesikansassa

?Lauri Kempas,

Talollinen Juvan Vesikansassa 1590–93

Ehkä Kainuussa 1599–

Kainuun Kemppaiset

Lauri (Olavinpoika) Kemppainen, s. n. 1557, k. n. 1628

Talollinen Puolangan Lylyjärvellä, sitten Hyrynsalmen Luvansalmessa²⁰

poika

Lauri Laurinpoika Kemppainen, s. n. 1584, k. n. 1666

Talollinen Hyrynsalmen Taivalalassa²¹

poika

?Erkki Kemppainen, s. n. 1587, k. n. 1678

Talollinen Hyrynsalmen Luvansalmessa²²

Lapsia:

Lauri Laurinpoika Kemppainen, s. 1608, k. n. 1677

Talollinen Hyrynsalmen Nuottijärvessä²³

Pso Anna Toivatar

Lapsia:

NN

Emäntä Hyrynsalmen Luvansalmessa²⁴

Pso Perttu Matero, s. 1615, k. viim. 1679

?Paavo Kemppainen, s. 1612, k. viim. 1666

Talollinen Paltamon Mieslahden Korholassa²⁵

Pso Kaisa Tarkiatar

Perttu Laurinpoika Kemppainen, s. 1615, k. 1682

Talollinen Hyrynsalmen Taivalalassa, sitten Nuottimäessä²⁶

Pso Kaisa Tolvatar

Olavi Laurinpoika Kemppainen

Talollinen Hyrynsalmen Taivalalassa²⁷

Pso NN

NN

Emäntä Hyrynsalmella²⁸

Pso Lauri Juntunen

??Marketta Kempatar

Emäntä Suomussalmen Näljängällä²⁹

Pso Heikki Torvinen

??Kaisa Kempatar

Emäntä Hyrynsalmen Kytömäessä³⁰

Pso Antti Kettunen

kolme ensimmäistä sukupolvea taulukkomuodossa. Osa Juvan Kemppaisista on jätetty selvyden vuoksi pois. Vain keskeisimmät asiakirjalähteet on esitetty viitteinä.¹⁸

Kimmo Kemppainen

Viitteet

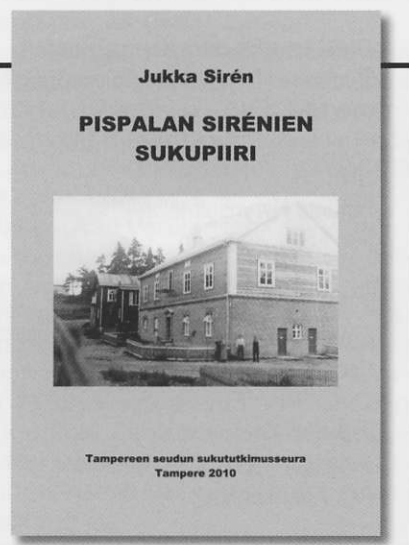
- ¹ Mantals Register på Vlå Eremarks Bönder Anno 1605 (16.9. 1604) f. 68, mf. ES 839.
- ² Ruodutusluettelo, Caian Sochn 19.3.1627, mf. WA 773.
- ³ Mantaals Lengdh uthi Caijane Soch[n] 1629, mf. WA 773.
- ⁴ Ks. esimerkiksi Samlingar i landtmäteri / Tredje samlingen. Bilder ur landtmätarnes lif s. 239. Stockholm 1901–1902. <http://runeberg.org/samlandt/3/0251.html>.
- ⁵ Mantals Rigister widh Wlo Träsk Sochen Anno 1608 f. 73, mf. ES 841.
- ⁶ Ährlige Rentan Af norrProsteridt Reffuat Af Jahan Ottb årh 1608/Caijanaburgz Sochnn f. 83, mf. 848.
- ⁷ Ks. esimerkiksi Mantals Rigister widh Wlo Träsk Sochen Anno 1608 f. 73, mf. ES 841 ja Hionelagz Register på Caianabårgz So[chn] Anno 1609 f. 59, ES 841.
- ⁸ Ährlige Rentan Af norrProsteridt Reffuat Af Jahan Ottb årh 1608/Caijanaburgz Sochnn f. 83, mf. 848.
- ⁹ Ks. esim. Hionelagz Register på Caianabårgz So[chn] Anno 1609 f. 60, ES 841.
- ¹⁰ Ks. esim. Mantals Rigister widh Wlo Träsk Sochen Anno 1608 f. 73, mf. ES 841.
- ¹¹ Ährlige Rentan Af norrProsteridt Reffuat Af Jahan Ottb årh 1608/Caijanaburgz Sochnn f. 83, mf. 848; vrt. talojen järjestyksen osalta esim. Tijende Mantaall Vlåträsk Sochn Anno 1624 f. 71, mf. ES 850.
- ¹² Ruodutusluettelo, Caian Sochn 19.3.1627, mf. 773; Mantaals Lengdh uthi Caijane Soch[n] 1629, WA 773; Mantals Lengdh uthi Caijane Sochn 1630, mf. WA 773.
- ¹³ Ährlige Rentan Af norrProsteridt Reffuat Af Jahan Ottb årh 1608/Caijanaburgz Sochnn f. 84, mf. 848; Hionelagz Register på Caianabårgz So[chn] Anno 1609 f. 58, ES 841.
- ¹⁴ Suomen Asutuksen Yleisluettelo Rautalampi 1560–79 f. 43, mf. ES 2210.
- ¹⁵ Suomen Asutuksen Yleisluettelo Juva 1560–79 f. 170, mf. SAY 74.
- ¹⁶ Suomen vanhimmat tuomiokirjat I: Savon tuomiokirjat 1559 ja 1561–1565 s. 184. Toim. Kauko Pirinen. Julk. Valtionarkisto, Helsinki 1954.
- ¹⁷ Suomen Asutuksen Yleisluettelo Juva 1580–99 f. 166, mf. SAY 75.
- ¹⁸ Tarkemmin ks. Kimmo Kemppainen: Kainuun Kemppaiset 1600-luvulla; Orpana 1/2006 ja 2/2006 sekä Kainuun Kemppaisten sukulaisuussuhteita valaisevia tuomiokirjalöytöjä; Or-

pana 1/2007.

- ¹⁹ Savon maakirjan katkelma, luultavasti vuodelta 1545, f. 28, mf. ES 941, Kansallisarkiston Digitaaliarkisto <http://digi.narc.fi/digi/view.ka?kuid=3136948>; Suomen Asutuksen Yleisluettelo Juva 1560–79 f. 170, mf. SAY 74 ja 1580–99 f. 166, mf. SAY 75; Suomen Asutuksen Yleisluettelo Rautalampi 1560–79 f. 43 ja 1580–99 f. 46, mf. ES 2210.
- ²⁰ Ruodutusluettelo, Caian Sochn 19.3.1627; Mantaals Lengdh uthi Caijane Soch[n] 1629, mf. WA 773.
- ²¹ Mantaals Lengdh uthi Caijane Soch[n] 1629, mf. WA 773; Lauri Kemppaisen kuolinvuosi on epävarma, mutta vuosille 1667 ja 1668 ajoittuvien perintöasioiden runsaus antaa syytä epäillä, että Lauri olisi kuollut vuoden 1666 paikkeilla. Lauri Kemppaiselta peritty niitty oli tullut äidinperintönä Heikki Juntuselle, ks. Kainuun talvikäräjät 26.–27.3.1667 s. 86, mf. FR 136; Olavi Laurinpoika Kemppainen lunasti kanssaperillisensä ulos Taivalalasta kesäkäräjillä 26.–27.6.1667, mf. FR 136; veljesten Lauri ja Perttu Kemppaisen välinen perinnönjako suoritettiin 16.3.1668, ks. Paltamon kesä- ja syyskäräjät 11., 13., 15.8.1704 s. 905–906, mf. ES 2043.
- ²² Ruodutusluettelo 1637 Caijaneborgz Sochen f. 24, mf. ES 2467; Erkki Kemppaisen perinnönjako tehtiin 9.9.1678, ks. Kainuun talvikäräjät 27.–28.2., 1.3.1679 s. 64, mf. ES 2113.
- ²³ Ruodutusluettelo 1637 Caijaneborgz Sochen f. 24, mf. ES 2467; Lauri Kemppaisen pojille jaettiin perintöosuuksia 17.7.1677, ks. Paltamon talvikäräjät 30.–31.1., 1.2.1688 f. 77, mf. ES 2037; Lauri Kemppainen ei vaikuta olleen elossa enää Kainuun talvikäräjillä 7.–9.2.1678 s. 68, mf. ES 2113; Paltamon talvikäräjät 4., 6.2.1701 s. 184–185, mf. ES 2041.
- ²⁴ RotheMantalet aff Caijaneborgh Sochn 1633 (13.8.), mf. WA 773; Kainuun kesäkäräjät 25.–26.6.1674 s. 91–92, mf. ES 2113; Kainuun talvikäräjät 27.–28.2., 1.3.1679 s. 64, mf. ES 2113.
- ²⁵ Ruodutusluettelo 1637 Caijaneborgz Sochen f. 24, mf. ES 2467; Jordebook öfwer Paldamo och Sotkamo Sochnar pro A:o 1666 s. 285, mf. FR 313; Paltamon talvikäräjät 4.–8.2.1681 s. 20, mf. ES 2034.
- ²⁶ RotheMantalet aff Caijaneborgh Sochn 1633 (13.8.), mf. WA 773; Paltamon kirkontilit 1682; Paltamon kesäkäräjät 25., 27., 28.6.1681 s. 472, mf. ES 2034; Paltamon ja Sotkamon laamanninkäräjät 27.–28.6.1682 s. 777–78, mf. ES 1715; Paltamon talvikäräjät 29.1.1686 f. 3, 10, mf. ES 2036.
- ²⁷ Olavi Laurinpoika Kemppainen lunasti kanssaperillisensä ulos Taivalalasta kesäkäräjillä 26.–27.6.1667, mf. FR 136.
- ²⁸ Lauri Kemppaiselta peritty niitty oli tullut äidinperintönä Heikki Juntuselle, ks. Kainuun talvikäräjät 26.–27.3.1667 s. 86, mf. FR 136; Heikki Juntusen patronyyymi oli Laurinpoika, ks. Kainuun talvikäräjät 22.–24.3.1680 s. 106, mf. ES 2113.
- ²⁹ Paltamon talvikäräjät 4., 6.2.1701 s. 201, mf. ES 2041.
- ³⁰ Paltamon talvikäräjät 3., 4., 6.2.1705 s. 207, mf. ES 2044.

Jukka Sirénin esipolvitauluteos on ilmestynyt

Jukka Sirénin monivuotiset sukututkimukset on nyt koottu Pispalan Sirénien sukupiiri -kirjaksi. Tätä monen sukututkijan hartaasti odottamaa teosta on myynnissä Sampolan sukututkimuspäivillä sekä seuran jäseniltojen aikana. Teoksessa on 195 sivua ja se maksaa 19 euroa.

Tampereen seudun sukututkimusseura ry

Kevään 2011 OHJELMA

Esitelmätilaisuudet ovat Vanhan kirjastotalon (Keskustori 4, Tampere) luentosalissa klo 18.00 alkaen. Luentosalin yhteydessä on seuran kirjasto, joka on avoinna luentoiltoina klo 17.00–18.00.

- 25.1.2011 Tutkija Susanna Taipale:
Hämeenlinnan maakunta-arkiston anti sukututkijoille
- 8.2.2011 Eine Kuismäki, Sukuseurojen Keskusliitto:
Sukuseuran perustaminen
- 22.2.2011 Arkeologi Kalle Luoto:
Tampereen Kirjastonpuiston arkeologiset tutkimukset
- 8.3.2011 **Vuosikokous**
- 22.3.2011 FM Hanna Karti:
**Unohdettu sisämaalinna vai sodan selviytyjä?
Hämeen linna 1500-luvun lopussa**
- 5.4.2011 FM Kyllikki Helenius:
**Cher Maréchal – Chère Madame.
Marsalkka Mannerheimin ja rouva Andrée
von Nottbeckin kirjeenvaihto vuosina 1941–1951**
- 19.4.2011 FM Mari Välimäki:
Opiskelijat, riiaaminen ja avioliitto 1600-luvulla

Tilaisuudet ovat kaikille kiinnostuneille avoimia ja pääsymaksuttomia.

Tervetuloa!

Sisällysluettelo

Puheenjohtajan palsta	3
Sukututkimuspäivä Sampolassa	4
Tyykikylästä hakkapeliittapitäjään.....	5
Rellun 125-vuotismatrikkelia vielä saatavissa.....	13
Mouhijärven taatan häätö	14
Kevätretki Euraan 14.5.2011	19
Prinssi Williamin ja Kate Middletonin yhteiset sukujuuret Tudorien hovissa	21
Mistä Kainuun Kemppaiset tulivat?.....	23
Kevään 2011 ohjelma.....	27